

Escoles al Palau

DOSSIER EDUCATIU

MERAVELLÓS MAHLER!

Palau de la Música Catalana

PALAU
DE LA
MÚSICA
ORFEÓ
CATALÀ

Índex

1. El Palau de la Música	P. 03
2. Introducció a la figura i obra de Gustav Mahler	P. 04
3. Guió i repertori del concert	P. 09
4. Recursos didàctics per treballar a l'aula	P. 11
5. Altres recursos, partitures i bibliografia	P. 60
6. Fitxa artística	P. 81

1. El Palau de la Música

El Palau de la Música Catalana va ser construït entre el 1905 i el 1908 per l'arquitecte **Lluís Domènech i Montaner** com a seu de l'**Orfeó Català** i finançat amb fons procedents de subscripció popular.

El Palau de la Música Catalana és una perla arquitectònica del Modernisme català, l'única sala de concerts modernista declarada **Patrimoni Mundial per la UNESCO** (4 de desembre de 1997), que esdevé actualment un punt de trobada ineludible de la vida cultural i social de Catalunya. A més constitueix un patrimoni simbòlic i sentimental de tot un poble que s'identifica amb la seva història.

L'edifici s'articula al voltant d'una estructura central metàl·lica recoberta de vidre, que es conjuga amb la llum natural per convertir l'edifici més significatiu de l'obra de Domènech i Montaner en una caixa de música màgica on es combinen totes les arts aplicades: escultura, mosaic, vitrall i forja. Les visites guiades que ofereix el Palau de la Música Catalana són una cita ineludible de l'estada a Barcelona.

La **Sala de Concerts** –una de les més singulars del món– ha estat durant més de cent anys l'escenari privilegiat de la vida concertística, nacional i internacional, de la ciutat de Barcelona. Ha acollit estrenes mundials i és un referent musical i arquitectònic de la ciutat i un punt de trobada cultural de primer ordre. Presidida per l'orgue sobre l'escenari i amb una **lluerna central** que representa el sol, la sala gaudeix de llum natural. Una sala mística i paradoxal, que es troba repleta de figures com les muses que envolten l'escenari, les valquíries de Wagner que sorgeixen del sostre, un bust d'Anselm Clavé a una banda i de Beethoven a l'altra, i centenars d'elements de la natura, com flors, palmeres, fruits, gerros i vitrines plenes de joies.

A banda de la gran Sala de Concerts, el Palau disposa de dues sales més on es desenvolupa la vida concertística de la institució. D'una banda, el **Petit Palau**, un auditori modern inaugurat el 2004 ideal per a concerts de cambra o petit format amb unes condicions acústiques excel·lents i equips audiovisuals d'alta tecnologia. L'últim espai és la petita joia del Palau de la Música, la **Sala d'Assaig de l'Orfeó Català**. Un espai íntim i acollidor on tenen lloc concerts de petit format, conferències, presentacions, i on assagen els cors de l'Orfeó Català. Aquí s'hi troba la primera pedra que es va col·locar el 1905 durant la construcció del Palau. Amb un arc semicircular de butaques, que es correspon amb la mitja lluna de l'escenari que es troba al seu sostre, està caracteritzada per unes grans columnes, vitralls i decoració de l'època.

Un altre espai representatiu del Palau és l'emblemàtica **Sala Lluís Millet**, un gran saló –sala de descans i trobada– dedicat al mestre Millet, fundador de l'Orfeó Català. La sala s'alça fins a dos pisos amb grans vitralls ornats amb motius florals, d'un efecte extraordinari. I més excepcional encara és la balconada que es veu a través d'aquests vitralls, amb una doble columnata amb una coloració i ornamentació característiques. També és escenari privilegiat el **Foyer del Palau**, el qual admet una nombrosa concurrència que ocupa cadires i taules, tant quan hi ha audicions com quan s'utilitza de restaurant-cafeteria independent. Els amplis arcs de maons combinats amb ceràmica vidriada de color verd i flors també ceràmiques, rosades i grogues, confereixen a aquest espai una tonalitat singular i molt pròpia.

2. Introducció a la figura i obra de Gustav Mahler

Gustav Mahler va néixer el 7 de juliol de 1860 en una família jueva, humil i de parla alemanya. Tot i que va néixer al poble de Kaliste (Bohèmia), quan tot just tenia tres mesos la família es va traslladar a Iglau, l'actual Jihlava (Moràvia), on el pare va construir una taverna i una fassina.

L'entorn familiar de Mahler es va veure marcat per una tensa relació entre els seus pares, que s'havien casat per conveniència, i per una presència constant de la mort, ja que dels catorze fills del matrimoni, vuit van morir durant la infantesa i dos més es van suïcidar. Gustav va ser el segon fill del matrimoni format per Bernhard i Marie Mahler, però el primer va morir quan encara era un nadó. A Iglau es va criar, fascinat pels contes populars, entre les cançons populars i de taverna, i els tocs i les marxes de la banda militar local.

De ben petit, Gustav Mahler ja va mostrar un gran talent musical com a intèrpret al piano. El seu pare li va donar suport, va procurar que estudiés i, quan només tenia deu anys, Mahler va oferir el seu primer concert com a nen prodigi.

Llavors, el van enviar a una escola d'educació secundària a Praga, però un parell d'anys més tard va tornar a Iglau, on va prosseguir amb els seus estudis musicals i va treballar en la composició d'una òpera amb l'ajuda del seu amic Josef Steiner. Es tractava d'un homenatge al seu germà petit, Ernst, que va morir després d'una llarga malaltia. Aquesta mort va marcar de manera significativa el caràcter del compositor i va establir l'ús de la composició com un reflex dels seus estats d'ànim. L'obra, inacabada, no ha arribat als nostres dies.

Quan tenia quinze anys, el 1875, Gustav Mahler va entrar al conservatori de Viena on va tenir com a mestre de piano Julius Epstein, i va guanyar premis al final dels seus dos primers cursos. A Viena va fer amistat amb Hugo Wolf. L'últim curs, Mahler va decidir centrar-se en l'harmonia i la composició, i en va obtenir la certificació. La capital imperial era la seu de la vida cultural i artística del moment, i va tenir un fort impacte en el seu desenvolupament.

El curs següent va estudiar filosofia i literatura a la Universitat de Viena i va assistir a algunes conferències d'Anton Bruckner. Amb el seu amic Siegfried Lipiner va descobrir les obres d'Arthur Schopenhauer i Friedrich Nietzsche, que van influenciar el pensament i el teixit compositiu de Mahler.

Després de la seva graduació, el 1878, Mahler va decidir quedar-se a Viena, va assistir a diversos cursos de la Universitat i també a un curs d'història de les formes musicals, impartit per Hanslick, seguidor de Wagner i Bruckner, i defensor de Brahms.

El 1880 va compondre *Das klagende Lied* (La cançó del lament), una obra influenciada per Bruckner i Wagner, però amb alguns dels trets propis de l'obra mahleriana que no van convèncer el jurat d'un concurs de composició. Mahler dubtava entre dedicar-se a la composició o a la direcció orquestral. Aquell estiu, va acceptar la direcció de l'orquestra del teatre de Bad Hall, una ciutat balneari del nord d'Àustria. Allà va dirigir operetes i altres obres senzilles. No va ser una feina especialment gratificant, però va encaminar la vida laboral de Mahler cap a la direcció. Des d'aquell moment i al llarg de tota la seva vida, Mahler va haver de viatjar i canviar sovint de residència per progressar a nivell personal i professional.

El 1881 va ser nomenat director al Landestheater de Ljubljana, on va dirigir la seva primera òpera. Sis mesos més tard va tornar a Viena i el 1883 va passar a ser director, primer d'un teatre d'Olomuc i després del teatre de Kassel, en aquest cas com a segon director.

Mahler, summament perfeccionista, es va mostrar exigent tant amb la preparació que feia ell de les obres com en el compromís que exigia als músics i cantants. Des de llavors, la seva activitat directiva va ser frenètica i la seva capacitat de treball gairebé obsessiva.

El cicle de cançons *Lieder und Gesänge aus der Jugendzeit* (Cançons i cants del temps de joventut) va recollir algunes obres compostes anteriorment i també algunes de compostes a Kassel. També allà va compondre el primer cicle de cançons orquestrals: *Lieder eines fahrenden Gesellen* (Cançons d'un company de viatge), amb poemes d'amor escrits per ell mateix, fruit del seus sentiments per la soprano Johanna Richter.

Dues d'aquestes cançons orquestrals són la base de dos dels moviments de la seva *Simfonia núm. 1*, que és també una obra d'aquesta època. Es va estrenar el 1889 com a *Poema simfònic en cinc moviments*, tot i que el *Blumine* (el segon moviment) es va eliminar a la versió definitiva.

El 1885 va començar a dirigir el Deutsches Landestheater de Praga, on va interpretar algunes òperes alemanyes en produccions d'alta qualitat.

El 1886 Mahler va acceptar el càrrec de director assistent d'Arthur Nikisch al Neues Stadttheater de Leipzig, amb qui va rivalitzar i a qui va substituir per malaltia a la representació de *La valquíria* i *Sigfrid*, i va obtenir un gran èxit de públic i crítica. A Leipzig hi va dirigir gairebé 250 representacions de 57 òperes. El 1888 va estrenar la seva versió completa de l'òpera inacabada *Die drei Pintos* (Els tres Pintos), de Carl Maria Von Weber, fet que va incrementar la seva popularitat i els seus ingressos econòmics. Mahler va fer amistat amb Richard Strauss i també amb el net de Weber, però es va enamorar de la seva dona. Aquest amor no correspost el va inspirar en la composició de *Totenfeier*, una marxa fúnebre, que posteriorment es convertiria en el primer moviment de la *Segona simfonia*.

Després de dimitir del seu càrrec a Leipzig li van oferir un lloc com a director reserva del Neues Deutsches Theater de Praga, del qual el van acomiadar després que un dia s'irrités durant un assaig.

Llavors Mahler va obtenir un contracte de sis anys a l'Òpera Nacional d'Hongria, Budapest. Allà va patir la incomprensió de l'opinió pública conservadora, que no estava d'acord amb el repertori germànic que Mahler volia representar. El 1889 van morir el pare, una germana (Leopoldine) i la mare de Mahler, fets que li van provocar episodis d'hemorroides, migranyes i infeccions. El novembre del mateix any es va estrenar la *Simfonia núm. 1* a Budapest, sense gaire bona acollida ni de la crítica ni del públic. Després d'un viatge a Itàlia, Mahler va dirigir *Don Giovanni* a Budapest i Brahms va elogiar-ne la representació.

A la capital hongaresa Mahler va compondre algunes de les seves cançons de *Des Knaben Wunderhorn* (El corn de l'abundància) i els volums segon i tercer dels *Lieder und Gesänge* (Cançons i cants)

El 1891 es va convertir en el primer director de l'Stadttheater d'Hamburg. Allà va conèixer Hans von Bülow, que el valorà molt com a director. En la seva primera temporada, va triomfar amb la direcció de *Tristany i Isolda*, *Tannhäuser* i *Sigfrid* de Wagner.

L'estiu de 1892 Mahler va fer una gira de sis setmanes a Londres, on va oferir òpera alemanya, que li va fer guanyar el respecte i l'admiració del compositor Ralph Vaughan Williams.

El 1893 va comprar una finca a Steinbach, a la vora del llac Attersee a Àustria, i es va dedicar a dirigir mentre durava la temporada d'òpera i a compondre durant les vacances d'estiu. Ell mateix s'autodefinia com a un compositor d'estiu, l'únic moment de l'any en què podia dedicar-se íntegrament a la composició de les seves obres monumentals.

A Steinbach, va compondre la *Simfonia núm. 2* i la *Simfonia núm. 3*. El model de la *Simfonia núm. 2* es manté a la *Simfonia núm. 3*, també estructurada en sis moviments. És una de les obres en què es reflecteix el seu ideal de simfonia: "Una simfonia ha de ser tot un món".

Mahler va aconseguir el primer èxit com a compositor amb l'estrena a Berlín de la seva *Simfonia núm. 2* el 1895, el mateix any que el seu germà petit Otto es va suïcidar, fet que va generar un profund sentiment de culpa al compositor. En aquella època Mahler va mantenir una relació tempestuosa amb la cantant Anna von Mildenburg.

Però la feina que perseguia Mahler sempre havia estat un càrrec a Viena, i el seu prestigi i les seves amistats ben posicionades van possibilitar que el 1897 fos nomenat director del Hofoper vienès, després de convertir-se al catolicisme, condició imprescindible per poder-hi accedir. Aquest càrrec va ser el més important de la seva carrera com a director i també el que va ocupar durant més anys. Hi va obtenir grans èxits artístics, però també va patir el rebuig fruit de l'antisemitisme imperant. Ell mateix va dir: "Soc tres vegades estranger: un bohemí entre austríacs; un austríac entre alemanys i un jueu davant del món".

Malgrat aquesta pressió, Mahler es va dedicar amb intensitat a la direcció musical i escènica dels diferents projectes, i va fer representacions molt aclamades de *Lohengrin* de Wagner i de *La flauta màgica* de Mozart. Els neguits inicials en aquesta nova posició el van portar a emmalaltir i la seva germana Justine i la viola Natalie Bauer-Lechner, la seva companya des de feia un temps, en van tenir cura.

Mahler va introduir 33 òperes noves durant la seva etapa com a director a la Hofoper i va fer noves versions de 55 produccions. Malgrat els seus nombrosos èxits, l'època a Viena sempre va ser agitada: baralles amb els cantants i músics, tensions amb l'administració... Els seus mètodes, els assajos extres i el seu grau d'exigència van millorar la qualitat de les representacions, però les seves maneres eren a vegades massa dictatorials. Tot i que va tenir detractors, també tenia fervorosos partidaris, com Schönberg i la seva escola, els primers que van considerar Mahler com un representant legítim de la tradició dels grans clàssics austroalemanys.

El 1898, i durant tres temporades, també es va encarregar de la direcció dels concerts de subscripció de la filharmònica de Viena. Durant aquest temps va representar unes 80 obres diferents, però els enfrontaments amb els músics i la repercussió que tot plegat tenia per la seva salut van fer que Mahler acabés renunciant a la direcció.

Si bé aquesta doble ocupació dels primers temps a Viena li omplia tot el temps, l'estiu de 1899 Mahler va començar a compondre la seva *Simfonia núm. 4* i diverses peces integrants de *Des Knaben Wunderhorn* (El noi del corn màgic). L'estiu següent, el de 1900, va estrenar la casa d'estiueig a Maiernigg, a la vora del llac Wörthersee, on va acabar la *Simfonia núm. 4*, que cita melodies de la *Simfonia núm. 3* i anticipa el tema inicial de la *Simfonia núm. 5*.

També a Maiernigg, el 1901, va compondre algunes de les cançons de *Rückertlieder* (Cançons del retorn) i de *Kindertotenlieder* (Cançons per als infants morts), a més de començar la *Simfonia núm. 5*.

Aquell any, Mahler va conèixer Alma Schindler, la filla del pintor Emil Jakob Schindler i fillastra del pintor Carl Moll. Alma, dinou anys més jove que ell, era una persona admirada en les reunions socials vieneses, tant per la seva bellesa, com per la seva sensibilitat i intel·ligència. Deixeble de composició d'Alexander von Zemlinsky, al principi es va mostrar una mica escèptica davant l'obra de Mahler, però posteriorment va admirar-ne la producció. Després d'un ràpid festeig es van casar el 1902, quan Alma ja estava embarassada de la seva primera filla, Maria Anna, que va néixer el 3 de novembre d'aquell any. La seva segona filla, Anna, va néixer el 1904.

Va ser una relació controvertida per qui els coneixien, ja que Alma era una dona passional, acostumada a ser el centre d'atenció i Mahler tenia un tarannà força autoritari. En aquella època, quan una dona es casava, adoptava el cognom del marit. Alma va haver de renunciar al seu cognom i també als seus estudis musicals: era una molt bona intèrpret de piano i també componia obres. El requisit de Mahler per formalitzar el matrimoni va ser que la seva vida matrimonial estigués organitzada al voltant de les activitats creatives, fet que va generar força tensions amb la seva dona, malgrat els unís una veritable passió.

L'estiu del 1902 Mahler va acabar la *Simfonia núm. 5*, on retrata l'amor per Alma en l'adagietto, i el 1903 va començar la *Simfonia núm. 6*.

El mateix any Mahler va nomenar Alfred Roller escenògraf en cap de la Hofoper, un artista i dissenyador associat al moviment de la Secessió de Viena, amb qui va aconseguir interpretar obres d'un gran nivell artístic.

Durant l'estiu del 1904 va acabar la *Simfonia núm. 6*, que tornava a la disposició clàssica en quatre moviments i es tracta de l'única de les simfonies de Mahler amb un final tràgic. També va compondre els *Kindertotenlieder* (Cançons per als infants morts). Alma trobava poc adequat escriure música sobre la mort de dos infants, tenint-ne a casa. Més endavant va dir que en aquestes dues obres hi va veure un avançament del que els esperava en el futur. Aquell mateix estiu Mahler començà la *Simfonia núm. 7*, que va acabar l'estiu següent, i el 1906 va compondre la *Simfonia núm. 8*, en només vuit setmanes.

Durant la temporada següent, l'oposició antisemita va engegar una campanya per expulsar Mahler del Hofoper i, com que aquesta pressió es va intensificar, el compositor va decidir deixar el seu càrrec.

Després d'aquest primer fet negatiu, en van venir més. Aquell estiu la família va marxar a la casa de Maiernigg, i la filla gran, Maria, va emmalaltir i va morir. Aleshores, Mahler va saber que tenia problemes de cor i també va patir una depressió.

Feia temps que el matrimoni Mahler vivia en una crisi de convivència, que es va veure agreujada per tota aquesta situació. Mahler es va refugiar en la seva tasca compositiva i Alma va marxar al balneari de Tobelbad a recuperar-se. Allà va viure un idil·li amb Walter Gropius, un jove i prometedor arquitecte que posteriorment fundaria la Bauhaus. El compositor ho va descobrir i el va espantar molt la possibilitat que Alma el pogués deixar. Va decidir rebre atenció del psicoanalista vienès d'origen jueu, Sigmund Freud. A continuació va accedir a que Alma pogués tornar a compondre i, en senyal d'amor, Mahler li va dedicar la *Simfonia núm. 8* en la seva estrena a Munic. Alma va accedir a quedar-se al costat de Mahler, encara que la relació amb Gropius va continuar de manera clandestina: "Després de deixar al descobert les causes del nostre allunyament amb la màxima honestedat, vaig ser més conscient que mai que no el podia abandonar. Quan l'hi vaig dir, li va canviar totalment la cara. El seu amor es va convertir en èxtasi. No es podia separar de mi ni un segon".

El gener del 1908 Mahler va començar a dirigir a la Metropolitan Opera House de Nova York. L'estiu següent, ja a la nova casa d'estiu de Toblach, va compondre *Das Lied von der Erde* (La cançó de la terra), basada en traduccions de poemes xinesos de Hans Bethge. Va ser la primera obra escrita després de perdre la seva filla i de saber que patia del cor, i representa una expressió d'amor a la vida.

Malgrat estar delicat de salut, va continuar dirigint a Amèrica fins a l'últim moment.

Va compondre la seva *Simfonia núm. 9* entre els estius de 1909 i 1910, any en què també va iniciar la composició de la *Simfonia núm. 10*, que va quedar inacabada.

Al febrer de 1911 es va posar malalt a Nova York, i va tornar a Viena, on va morir.

Mahler ja va ser considerat en vida com un dels directors d'òpera més destacats de tots els temps. En canvi, després de mort, la seva obra va quedar apartada del repertori dels concerts. Tot i així, després de la Segona Guerra Mundial, l'interès per la música de Mahler va anar augmentant fins que va aconseguir fer-se un lloc definitiu en el repertori de les sales de concerts.

L'obra de Mahler gira al voltant de dos gèneres, el *lied* i la simfonia, que en les seves mans tenen molt en comú. La seva obra simfònica tot sovint sorgeix de temes o cançons proposades amb anterioritat en els seus *lieder*. Mahler perseguia expressar idees a través de la música i les seves partitures eren molt detallades i exploraven totes les possibilitats dels instruments.

Alguns dels trets característics de la seva obra són l'ús de ritmes de marxa, tant fúnebres com militars, sovint per expressar el patiment de la humanitat; la importància de la veu; i el contrast constant entre la música popular i festiva i la tragèdia. Mahler connecta constantment l'expressió de les emocions amb la racionalitat, i també amb l'espiritualitat.

Compositor del romanticisme tardorenc, va desenvolupar un important paper de precursor de la música contemporània, que es fa manifest en els amplis intervals que utilitza i en les construccions sonores que crea. Alguns dels seus successors van formar part de la Segona Escola de Viena (Arnold Schoenberg, Alban Berg i Anton Webern).

Alma Mahler

Alma Mahler (Viena, 1879-Nova York, 1964), que de soltera tenia per nom Alma Marie Schindler, va ser una dona de caràcter, extravertida, apassionada, curiosa i sociable. Va estudiar teoria musical amb el compositor Alexander von Zemlinsky, amb qui va mantenir una relació, va ser una bona intèrpret al piano i va compondre un centenar de *lieder*, diverses peces instrumentals i el principi d'una òpera, tot i que només se'n conserven setze *lieder*, ja que gran part de la seva obra es va perdre durant la Segona Guerra Mundial.

De jove vivia envoltada dels grans intel·lectuals i artistes de Viena, i ha passat a la història per mantenir relacions amb els artistes més importants de la seva època. Va rebre un primer petó del pintor Gustav Klimt, autor del quadre *El petó*, i també va mantenir relacions amb el director de teatre Max Burckhard. Es va casar amb el compositor Gustav Mahler, amb qui va tenir dues filles. Va tenir un idil·li amb l'arquitecte Walter Gropius. Després d'enviudar de Mahler va tenir una relació amb el biòleg i compositor Paul Kammerer i posteriorment amb el pintor Oskar Kokoschka, que li va dedicar el quadre *La núvia del vent*. Es va casar amb Gropius, amb qui va tenir una filla que va morir als 18 anys. Però es van divorciar als cinc anys de casats. Finalment es va casar amb Franz Werfel, novel·lista jueu.

3. Guió i repertori del concert

Programa

- ▶ 1. **Simfonia núm. 3** (Primer moviment: amb força i decisió). G. Mahler
- ▶ 2. **Simfonia núm. 3** (Quart moviment: molt lent i misteriós). G. Mahler
- ▶ 3. **Simfonia núm. 3** (Primer moviment) G. Mahler
- ▶ 4. **Um schlimme Kinder artig zu machen.** Com fer obedients els nens dolents (Cicle de cançons i tonades de joventut) G. Mahler
- ▶ 5. “Cor dels peregrins” de **Tanhäuser**. R. Wagner
- ▶ 6. **Simfonia núm. 5** (Quart moviment: adagietto). G. Mahler
- ▶ 7. **Das himmlische Leben.** La vida celestial (Cicle de cançons: “El corn màgic dels infants”) G. Mahler
- ▶ 8. **Ach du lieber Augustin.** Oh estimat Agustí. Cançó tradicional vienesa
- ▶ 9. **Der Tambour’sell.** El tamboriner. (Cicle de cançons “El corn màgic dels infants”) G. Mahler
- ▶ 10. **Simfonia núm. 6** (Primer moviment). G. Mahler
- ▶ 11. **Des Antonius von Padua Fischpredigt.** Sant Antoni predicant als peixos (Cicle de cançons: “El corn màgic dels infants”)
- ▶ 12. **Wo die schönen Trompeten blasen.** On ressonen les boniques trompetes. (Cicle de cançons: “El corn màgic dels infants”) G. Mahler
- ▶ 13. **Ich hab’ ein glühend Messer.** Tinc un ganivet ardent (Cicle de cançons: “El camarada errant”) G. Mahler
- ▶ 14. **Trisch Trasch Polka.** J. Strauss
- ▶ 15. **Simfonia núm. 1** (Segon moviment: scherzo). G. Mahler
- ▶ 16. **Simfonia núm. 3** (Tercer moviment: còmode sense presses). G. Mahler
- ▶ 17. **Simfonia núm. 5** de L. van. Beethoven versus la **Simfonia núm. 5** de G. Mahler
- ▶ 18. **Simfonia núm. 3** (Sisè moviment: lent tranquil). G. Mahler
- ▶ 19. **Simfonia núm. 1** (Quart moviment: tempestuós animat). G. Mahler
- ▶ 20. **Simfonia núm. 1** (Tercer moviment solemne i mesurat). G. Mahler
- ▶ 21. Versió lliure per ukelele i veu del tercer moviment de la **Simfonia núm. 1** de G. Mahler. P. Pardo

- ▶ 22. **Die zwei blaue Augen.** (Cicle de cançons: “El camarada errant”) G. Mahler
- ▶ 23. Versió lliure en aire de salsa del tercer moviment de la **Simfonia núm 1** de G. Mahler. P. Pardo
- ▶ 24. **Simfonia núm. 6 en la menor** (Tercer moviment: andante moderato). G. Mahler
- ▶ 25. **Hochzeitsstück.** Peça nupcial (Cicle: “La cançó del lament”) G. Mahler

Un concert per a tots els públics d'una gran intensitat musical per contemplar, escoltar i meravellar-se de l'univers musical de Gustav Mahler. Un univers marcat per la bellesa infinita de les seves cançons que, des de l'inici, esdevindran el motor musical d'un nou concepte sonor en el qual tots els mons tenen cabuda. La nit i el dia, la llum i la foscor, el somriure i el plor, la sortida del sol i el crepuscle... *Meravellós Mahler!* és un concert trepidant de sentiments contradictoris que ens transportarà a la Secessió de Viena (o Secessionsstil) a través d'un viatge existencial de l'home modern. L'espectacle incorpora referències a Alma Mahler, als pintors Gustav Klimt i Oscar Kokoschka, a l'arquitecte Walter Gropius i al novel·lista Franz Werfel. Sota la direcció escènica i coreogràfica de Francesc Abós, nou músics integrals interpreten diferents fragments musicals arranats per Pedro Pardo a partir de l'obra de G. Mahler, R. Wagner i R. Strauss. Gustav Mahler és un dels grans compositors de la història universal i és considerat el darrer dels creadors romàntics, punt culminant de l'herència musical de Beethoven i defensor de la modernitat.

4. Recursos didàctics per treballar a l'aula

1. *Simfonia núm. 3* (Quart moviment: molt lent i misteriós). G. Mahler

- ▶ Fragment de la versió adaptada d'aquest concert-espectacle
- ▶ Fragment de l'obra original. Inici: 2' 17" - Fins: 4' 31"

Escolta / Audició

- Per escoltar aquesta peça, ens col·loquem estirats, repartits per l'espai de l'aula o bé amb el cap sobre la taula, per facilitar una audició més individual i introspectiva. En fem una primera audició silenciosa.
- Sense comentar res, demanarem als alumnes que mentre tornem a escoltar la peça expressin amb pintura (o colors o el material que disposem) en un full que els suggereix el fragment.
- Després girarem el full per compartir, visualment i en silenci, les diferents representacions que n'han fet els diversos membres del grup. Qui vulgui comentar la seva representació o què ha sentit en fer-la, ho podrà fer.

Descoberta de l'obra

- A la *Simfonia núm. 3*, Mahler expressa angoixes i incerteses, es qüestiona el sentit de l'existència. Va subtitular cada moviment i en aquest, "El que em diu l'home", la contralt entona el *lied* per tractar el dolor i els plaers de la vida, també així com la profunda eternitat.
- Podem comentar com ens ha fet sentir la música i introduir el significat del text, que està basat en *Així va parlar Zaratrusta*, de Nietzsche:

Oh, home! Atent!
Què diu la profunda mitjanit?

Jo dormia,
d'un somni profund em vaig despertar:
Profund és el món,
més profund del que el dia pogués pensar.

Oh, home! Atent!
Profund és el seu dolor.
El plaer, més profund encara que la pena.
El dolor diu: Passa!
Però tot plaer vol l'eternitat.
Vol profunda, profunda eternitat!

- Visualitzarem l'enregistrament i ens fixarem en l'expressivitat de la contralt, l'acompanyament de la corda a aquesta expressivitat i el contrapunt melòdic que ofereix l'oboè.

Concepte de *lied*

- Farem una recerca de la forma musical del *lied*: en què consisteix, quines característiques té, on té els orígens.
- La pràctica totalitat de la producció de Mahler es pot emmarcar en els gèneres del *lied* i la simfonia. Mahler va utilitzar alguns dels temes musicals proposats inicialment en el seu cicle de cançons i *lieder* com a temes musicals de les seves simfonies.

Expressió corporal

- Per parelles, agafarem un mocador de coll, un per cada extrem. Mentre escoltem la música, intentarem expressar la tensió i resolució de cada frase musical a través del diàleg de moviment amb la parella mitjançant el mocador.

Relació amb altres àrees

Aquesta peça ens facilita teixir complicitats amb altres àrees. Aquí tenim alguns suggeriments:

- Educació visual i plàstica: desenvoluparem l'expressió plàstica proposada sobre què ens suggereix el fragment.
- Religió o cultura i valors ètics: Mahler era un home de profundes inquietuds metafísiques i espirituals. A partir de la lectura del text d'aquest *lied*, generarem debats entorn de què és el dolor/pena i el plaer/gaudi, i com els valoren les diferents religions o què és el que ens els fa sentir a nosaltres.
- Tutoria i orientació: podem tractar el tema de les emocions primàries: la por, l'enuig o ràbia, l'alegria i la tristesa. Expressarem situacions o vivències que ens fan sentir aquestes emocions i parlarem de quines eines disposem per gestionar-les.
- Filosofia: abordarem la filosofia de Nietzsche i la mala interpretació que se'n va fer per justificar l'antisemitisme de l'època (que Mahler va viure en primera persona). Tractarem els canvis ideològics en relació a la religió i els valors tradicionals en l'època de Mahler.

2. Simfonia núm. 3 (Quart moviment: molt lent i misteriós). G. Mahler

- ▶ Fragment de la versió adaptada d'aquest concert-espectacle
- ▶ Fragment de l'obra original. Inici: 2' 17" - Fins: 4' 31"

Escolta / Audició

- Farem una primera audició per entrar en contacte amb el fragment. Si ja hem treballat el fragment precedent (peça núm. 1 del concert), podem escoltar el moviment des de l'inici per veure'n l'enllaç.
- Podem reprendre el treball de compartir les primeres impressions i veure a quin estat emocional ens condueix el fragment musical.

Timbres i plans sonors

- Analitzarem el paper que juguen els diferents instruments en aquest inici del primer moviment. El paper protagonista es va succeint, i es construeix un teixit compost de diferents plans sonors, on la melodia principal sempre estableix un diàleg amb fragments melòdics anteriors, presentats per altres instruments o famílies instrumentals (ho podeu trobar també al *Material complementari*):

Trompa	Trombó	Percussió	Trompeta	Contrabaix	Trompa
	Trompa		Fagot	Trompeta	
	Percussió		Clarinet	Trombó	
			Percussió	Percussió	
			Corda	Corda	

- Podeu veure la gravació per observar els instruments que hi intervenen.
- Per viure els plans sonors, repartirem cartells dels instruments i que cada alumne s'aixequi quan soni l'instrument que té assignat.

Eines emocionals

- En l'escenografia de l'espectacle d'aquesta peça es vol representar el rebuig que va sentir Gustav Mahler en diferents moments de la seva vida: en la seva infantesa pels maltractaments del seu pare, posteriorment pel seu origen jueu, i en el seu pelegrinatge. També el va viure per la incomprensió de la seva música (tant per part del públic com de la crítica). Tot i això, sempre va seguir lluitant per aconseguir els seus objectius. "Tant és. Torna-ho a provar. Torna a fracassar. Fracassa millor." Samuel Beckett.
- Des de tutoria i orientació, es podria treballar la *diferència* com a element enriquidor i les eines que hem de desenvolupar per afrontar situacions de rebuig social o d'assetjament escolar. També l'esforç com a valor per ser resilient.

Expressió

- Mahler se serveix dels silencis en la línia melòdica principal o de l'evasió d'alguns instruments en determinats punts per crear tensió o resoldre-la. En farem esment i acompanyarem la peça produint sons amb pals de pluja, *güiros* o fent fregar les mans, respectant els silencis en la línia melòdica principal.
- Farem de directors d'aquest fragment, i intentarem expressar amb la batuta l'angoixa o la passió que transmet la música. Si hem visualitzat la gravació, ho hauréu copsat en la batuta de Mariss Jansons.

4. *Um schlimme Kinder artig zu machen* (Com fer obedients els nens dolents), Cicle de cançons i tonades de joventut. G. Mahler

- ▶ Fragment de la versió adaptada d'aquest concert-espectacle
- ▶ Versió per a soprano i piano
- ▶ Versió per a baríton i piano
- ▶ Versió per a baríton i orquestra (vídeo amb la partitura)

Audició / Descoberta de la peça

- Demanarem als alumnes que escoltin la peça per veure quina imatge mental els ofereix. Probablement els farà pensar en escenes de joc, de lleure o bé de natura (pel cucut).
- Inicialment estaria bé oferir-los la versió amb piano, per veu femenina o masculina, per a continuació mostrar-los la versió amb orquestra i copsar les diferències.
- Aquesta peça forma part d'un cicle de dotze cançons basat en un recull de cants i poemes populars alemanys recopilats pel novel·lista Achim Von Arnim i pel poeta, compositor i cantant Clemens Bretano. Gustav Mahler va recórrer als textos d'aquests cants per crear els propis *Cants i aires de joventut*, on s'arrela al món de la infantesa, com un nen que vol viure la seva vida actual d'una altra manera, amb ironia.
- Podem aprofitar també per llegir-los la traducció del text de la cançó (la trobareu al *Material complementari*).

La introducció instrumental

- En una altra audició, ens fixarem també en el caràcter de la peça, en la qual Mahler juga amb l'alternança entre notes lligades i picades per conferir un tarannà juganer i humorístic.
- Podem observar la partitura de la introducció (amb la gravació) i després oferir-los una versió sense les lligadures ni els picats perquè siguin ells qui les escriguin (la podeu trobar també al *Material*

Eines emocionals

- Procurarem extreure l'estructura de la cançó. Veurem que el tema musical instrumental apareix en tres ocasions: com a introducció, com a enllaç i com a final.

- A partir de l'estructura, farem una senzilla dansa. Cada vegada que aparegui el “Cu-cut”, el marcarem amb les mans emmarcant la boca. Ens situarem en rotllana:
 - Intro: saltiró i tres passes, tres vegades
 - A: vaivé mirant cap a dins de la rotllana
 - B: dues giravoltes, picar dues vegades de mans (cap a la dreta i cap a l'esquerra) i obertura de braços (es repeteix dues vegades)
 - C: caminar
 - D: aprofitant el moviment ascendent de la línia melòdica, alçarem els braços amunt, dues vegades

Creació

- A partir de l'estructura o del treball de la dansa model, introduïrem aquesta activitat. Dividirem els alumnes en dos grups per crear nous moviments per dansar la peça.
- Posteriorment mostraran la seva creació als companys: uns en la primera part de la peça i els altres en la segona. A la *intro* final, tots faran el saltiró i tres passes acabant en un posat. Entre tots, haurèrem creat una coreografia sencera.

5. Cor dels peregrins de *Tanhäuser*. R. Wagner

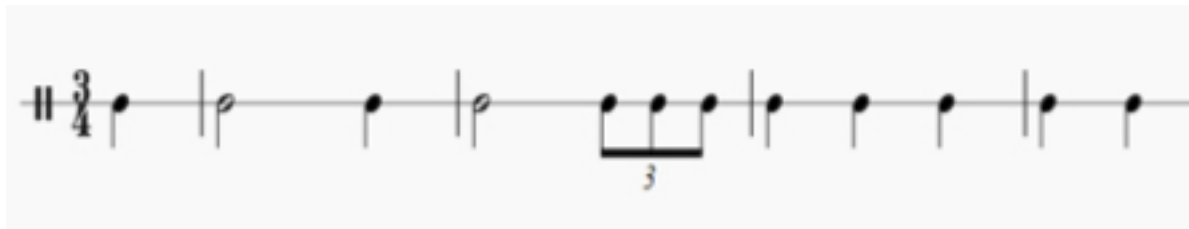
- ▶ Fragment de la versió adaptada d'aquest concert-espectacle
- ▶ Versió per a cor i orquestra. Des de l'inici - Fins: 3' 30''.
- ▶ Versió operística
- ▶ Versió amb partitura. Des de l'inici - Fins: 3' 48''

Audició / Descoberta de la peça

- Escoltarem la primera versió per a coral i orquestra. Compartirem les primeres impressions i veurem en què els ha fet pensar.
- El *Cor dels pelegrins* pertany a l'òpera *Tanhäuser*, una de les primeres òperes de Richard Wagner. S'hi exposa el conflicte entre dos mons: l'amor cortès amb els seus valors religiosos, símbol del pensament medieval i representat pels *Minnesänger* (trobadors alemanys), i el món sensual i l'erotisme, encarnat en el personatge de Venus, que evoca l'esperit del Renaixement. Quan Tanhäuser surt de la cova de Venus, sent el cant del cor de peregrins que van cap a Roma per obtenir el perdó pels seus pecats.
- Podeu mirar la gravació (segon enllaç) per emfatitzar la comprensió del passatge.
- Mahler era un gran coneixedor de l'obra de Wagner i un dels millors directors de l'època en la interpretació de les seves obres. Era més reconegut per la interpretació musical de les òperes de Wagner que com a compositor.
- Com Wagner, Mahler utilitza la força orquestral, els cromatismes reiterats, el gust pels silencis, les frases llargues... També Mahler va anhelar convertir-se en un compositor reconegut socialment, com ja ho era Wagner quan ell va arribar a Viena, i a la seva obra mostrava les controvèrsies i els conflictes entre els diferents mons que el poblaven.
- A la sala principal del Palau de la Música, hi trobem un grup escultòric que fa referència a les *Valquíries* de Richard Wagner, a dalt a la dreta de l'escenari.

Anàlisi dels motius melòdics i rítmics

- L'inici de la peça remet al tema de la salvació celestial, amb una melodia aparentment senzilla, però amb una harmonia que l'enriqueix i amb una seqüència rítmica que es repeteix:

- Picarem la seqüència rítmica.
- Quan apareix el desplegament de l'orquestra, la melodia la porten les veus conjuntament amb els trombons. L'harmonia va a càrrec de la corda, la fusta, les trompes i les tubes. Els violins fan un salt d'octava ascendent i diversos graus conjunts descendents, un contratema que expressa l'angoixa de la penitència dels peregrins.

- Es poden observar aquests motius melòdics i rítmics amb la partitura que trobem al tercer enllaç que proposem.

Compàs ternari i expressió

- Treballarem la mètrica ternària de l'obra caminant al ritme de la pulsació. El desplaçament ha de ser lliure, sense fer cap rotllana ni seguir un itinerari predefinit. Remarcarem la importància d'ocupar tots els espais de l'aula.
- Després caminarem al ritme de la pulsació alternant dos compassos de caminar i dos d'espera (cèl·lules de sis pulsacions). És important saber parar també a escoltar les sis pulsacions sense desplaçament. Podem ajudar els alumnes marcant el canvi amb un instrument (pandero, triangle...).
- Afegirem un element que els alumnes s'aniran passant cada sis pulsacions: estaran tots drets repartits per la sala i un tindrà l'element que es passarà (pot ser un paraigües obert). Caminarà cinc pulsacions i a la sisena el passarà a un company. I el company farà el mateix.
- Per últim, podem afegir l'expressió del motiu dels violins amb mocadors o cintes. Els alumnes que les tinguin només es bellugaran, fent desplaçament i reproduint el moviment descendent amb el mocador o la cinta, quan soni el seu motiu.

Relació amb altres àrees

- Religió o cultura i valors ètics: el pelegrinatge per redimir els pecats en la religió catòlica.
- Medi, geografia i història: el sorgiment del pelegrinatge en l'àmbit històric i el camí de Sant Jaume a Catalunya o de Santiago a Espanya.

Tanhäuser amb rock?

Versió en català rockera

- Després del concert, podem presentar aquesta versió del programa *Òpera en texans* de TV3, per escoltar una versió en català que cospa l'esperit de la peça i per veure una versió amb un estil ben diferent.

6. Simfonia n.º 5 (Quart moviment: Adagietto). G. Mahler

- ▶ Fragment de la versió adaptada d'aquest concert-espectacle
- ▶ Fragment de l'obra original. Des de l'inici - Fins: 1' 53".

Audició / Escolta

- Col·loquem els alumnes en rotllana, mirant cap a fora, per fer la primera audició de la peça. Hem de procurar fer una escolta silenciosa.
- La peça inspira calma, però alguns alumnes la poden trobar trista o melancòlica. Podem compartir aquestes primeres impressions o no trencar el clima creat a l'aula amb l'escolta i passar a l'activitat *Ens fem massatges*.
- Fem una segona audició per fixar-nos en els instruments que sonen i intentarem identificar-los. A partir de les aportacions dels alumnes recordarem els instruments de la família de la corda fregada. Recordarem els trets característics d'aquests instruments: arquet, caixa de ressonància, ànima o efa, quatre cordes, claviller. També ressaltarem el paper de l'arpa.
- Podem visualitzar el fragment per observar els instruments.

Ens fem massatges

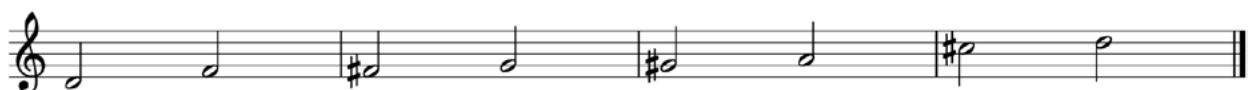
- Ens situem en parelles, un assegut darrere l'altre i fem un massatge tranquil al nostre company o companya. Primer hi ha d'haver un contacte suau i després podem utilitzar els diferents moviments a l'esquena, cervicals, espatlles i cap, sempre respectant les preferències de l'altre i seguint la cadència de la música:

- Fricció: pressió suau, movent lleugerament les mans.
- Amassar: fregar i deixar anar.
- Acaronar: fer pessigolles amb les puntes dels dits.
- Percudint: fer picades suaus amb els palmells de les mans.

- Després canviarem de paper.

Versió del concert: *blues*

- La versió que escoltarem al concert *Meravellós Mahler* és d'estil *blues*. Podem aprofitar-ho per parlar de la música *blues*: els seus orígens, les seves característiques...
- També podem practicar l'escala del *blues* amb instruments que tinguem a la classe:

- I després improvisarem melodies a partir de les notes d'aquesta escala.

Eines emocionals

- Mahler va manifestar en alguna ocasió que aquesta peça era un retrat del seu amor per Alma, la seva dona. En l'escenografia de l'espectacle d'aquesta peça es vol representar la fascinació davant l'amor correspost, de l'amor passional, introduint la figura d'Alma.
- Ens pot anar bé per parlar de l'amor, és a dir, del sentiment d'afecte cap a algú o alguna cosa, i alguns dels tipus d'amor que existeixen (citant Tom Lomas):
 - Amor familiar: la cura i l'estima de persones de la pròpia família.
 - Amor propi: l'estima i cura que tenim de nosaltres mateixos.
 - Amor experiencial: a determinades experiències, vivències o activitats.
 - Amor estètic: cap a objectes o conceptes, com una obra d'art.
 - Amor d'arrelament: cap a un lloc on ens sentim bé.
 - Amor d'amistat: el que ens lliga a altres persones amb qui construïm un vincle d'amistat.
 - Amor passional: passió romàntica i desitjos sexuals.
- Una possible activitat que es pot realitzar és la dels globus (la trobareu al *Material complementari*).

Relació amb altres àrees

- Educació visual i plàstica: en l'escenografia de l'espectacle es presenta el quadre *Danae* de Gustav Klimt, com una icona de la sensualitat femenina. El personatge mitològic grec de Danae va ser utilitzat per molt pintors de principis del segle XX com a símbol per representar l'amor diví i la transcendència. Podem treballar l'autor del quadre i també la seva obra.

7. *Das himmlische Leben* (La vida celestial). Cicle de cançons: *El corn màgic dels infants*. G. Mahler

- ▶ Fragment de la versió adaptada d'aquest concert-espectacle
- ▶ Versió per a soprano i orquestra (amb partitura). Des de l'inici - Fins: 3' 14".
- ▶ Versió amb noi soprano

Escolta

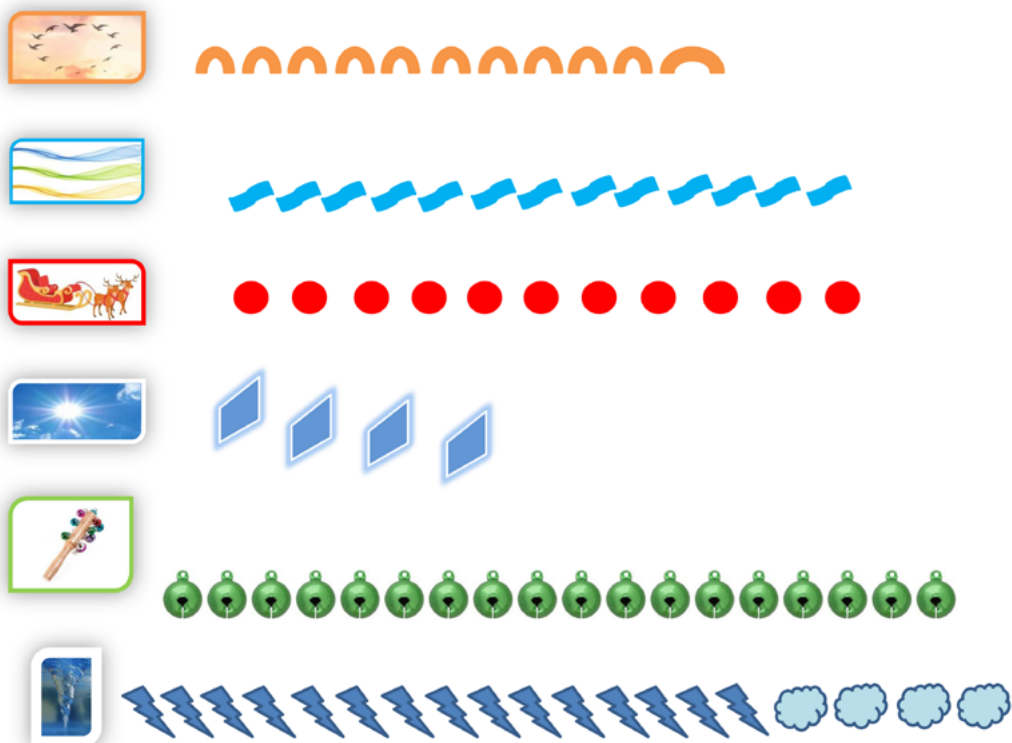
- Abans d'escoltar el fragment de la peça per primera vegada, demanarem als alumnes que es fixin en els canvis de caràcter que s'hi donen.
- En acabar la primera audició podem comentar aquests caràcters: relaxat en un inici (instrumental primer i després afegint-hi la veu), més fluent (o agitat) a continuació, més llarg (i trist) després i molt viu en l'interludi musical, per acabar amb un caràcter més tens o crispat. Els podem presentar les imatges que il·lustren aquest caràcter (ho podeu trobar també al *Material complementari*).

- Si mirem el primer enllaç, podem observar com al grafisme de la partitura també s'observen aquests canvis de caràcter, tant en les anotacions d'expressió, com en l'escriptura musical (vegeu els mordents, els ritmes utilitzats...).

Musicograma

- Podem tornar a escoltar el fragment proposat seguint el musicograma (el podeu trobar també al *Material complementari*):

Audició / Descuberta

- La cançó *Das himmlische Leben* (La vida celestial) originalment formava part d'una sèrie de cinc *Humoresques* escrites a Hamburg el 1892, primer en la seva versió per a piano i immediatament després en la seva versió orquestral.
- Està inspirat en el text d'una cançó tradicional bavaresa que descriu la visió celestial d'un infant, com si el cel fos un gran àpat. Mahler recupera aquesta cançó en el quart moviment de la seva quarta simfonia, amb variacions en l'orquestració.
- Ens podem fixar en les variacions de tonalitat dins de la cançó, que comença en Sol Major.

Introducció instrumental

- A la introducció instrumental, la línia melòdica és interpretada per diversos instruments de la família de vent fusta.

- És una bona ocasió per repassar-los i treballar-ne les característiques: clarinet – flauta travessera – oboè.

Interpretació en l'interludi musical

- Mahler intercala els fragments interpretats per la cantant amb interludis musicals. És interessant veure el paper dels picarols en aquests interludis.
- Podem repartir picarols, ous o sonalls i fer que l'alumnat “interpreti” també aquests fragments.

8. *Ach, du lieber Augustin* (Oh, estimat Agustí). Cançó tradicional vienesa

- ▶ Fragment de la versió adaptada d'aquest concert-espectacle
- ▶ Versió tradicional
- ▶ Versió coral de veus blanques a dues veus

Cançó

- Aprendrem la cançó en la versió alemanya o en l'adaptació en català (també en podeu trobar la partitura al *Material complementari*).

Ach du lieber Augustin Oh estimat Agustí Adaptació al català d'Anna Faz

F C7 F

Ach, du lieb - er Au - gus - tin, Au - gus - tin, Au - gus - tin.
Oh, es - ti - mat A - gus - tí, A - gus - tí, A - gus - tí.

5 F C7 F

Ach, du lieb - er Au - gus - tin, all - es ist hin.
Oh, es - ti - mat A - gus - tí, tot s'ha per - dut.

9 C F C F

Geld ist weg, mensch ist weg, All - es hin Au - gus - tin.
Els di - ners iels a - mics, han mar - xat, A - gus - tí.

13 F C7 F

Ach, du lieb - er Au - gus - tin, all - es ist hin.
Oh, es - ti - mat A - gus - tí, tot s'ha per - dut.

- Aquesta cançó tradicional austríaca parla d'Agustí, un gaiter i cantant que durant la Gran Pesta del 1679 recorria les fondes de Viena entretenant la gent. Sembla ser que era un personatge estimat, perquè amb el seu bon humor i la seva música animava el personal i per això l'anomenaven "Estimat Agustí". Aquesta cançó tradicional, la música militar i les marxes fúnebres formen part de la banda sonora de la infantesa de Mahler.

Interpretació

- Podem acompanyar-la amb els instruments que tinguem a l'aula. Una proposta molt senzilla per a instruments de placa o boomwhackers seria:

The image shows a musical score for a piece in 3/4 time. It consists of two systems of music. The first system has 8 measures, and the second system starts at measure 9 and also has 8 measures. The melody is written in the treble clef, and the bass line is in the bass clef. The key signature has one flat (B-flat).

Audició

- Escoltarem la peça en la versió tradicional i ens fixarem en els canvis de tempo, i en l'instrument principal: l'acordió.
- També escoltarem la versió per a dues veus amb veus blanques. Podem parlar dels tipus de veu humana que hi ha, destacar les veus blanques i introduir la muda vocal com a centre d'interès.

Compàs ternari i creació

- Treballarem la mètrica ternària de l'obra caminant al ritme de la pulsació: fem una passa al primer temps i piquem de mans al segon i tercer temps. El desplaçament ha de ser lliure i s'han d'ocupar tots els espais de l'aula.
- La segona vegada, podem fer que el segon i tercer temps el piquin amb algú. Per tant, s'avancen una passa al primer temps i, si no troben ningú piquen de mans i si troben un company...

- Podem anar afegint altres moviments proposats pels alumnes per al segon i tercer temps.

Relació amb altres àrees

- Llengua catalana: introduïm la llegenda que origina la cançó. La llegenda explica que una nit, quan Agustí tornava ebri a casa seva, va caure al voral del camí, on va quedar ben adormit. Els enterramorts que s'encarregaven de buscar els cadàvers que quedaven abandonats al carrer per la pesta, el van confondre amb un home mort, el van recollir i el van deixar amb la gaita en un pou ple de cadàvers. Quan es va despertar, veient que no podia sortir-ne, va començar a tocar la gaita, el van trobar i rescatar. Tot i haver dormit amb els cadàvers infectats de pesta, no va emmalaltir, i es va convertir en un símbol d'esperança per la població de Viena. Podem treballar altres llegendes.

- Medi, geografia i història: la pesta i les implicacions socials i històriques que va tenir. Relacioneu-ho amb altres pandèmies que s'han produït al llarg de la història (com la recent COVID-19).
- Tutoria i orientació: podem parlar d'alguns fragments del text de la cançó, on es va anomenant tot el que la pesta ha pres als ciutadans de Viena i les implicacions personals i socials que comporta:
 - Els diners se n'han anat, la núvia se n'ha anat. *La malaltia ho pren tot.*
 - La roca i el pal se n'ha anat. *S'enterren els infectats en tombes comunals. Anonimat en la mort.*
 - Abans de la pandèmia cada dia era un festival i ara només hi ha una gran festa fúnebre. *La mort com a final de la vida terrenal en la religió cristiana.*
- Educació física: els efectes beneficiosos per a la salut de l'exercici físic i de l'adquisició d'hàbits higiènics, alimentaris i posturals.

9. *Der Tambour'sell* (El tamboriner). Cicle de cançons *El corn màgic dels infants*. G. Mahler

- ▶ Fragment de la versió adaptada d'aquest concert-espectacle
- ▶ Fragment de l'obra original. Inici: 41' 15" - Fins: 44' 10".
- ▶ Fragment de l'obra original. Inici: 0' 18" - Fins: 3' 04".

Audició / Descoberta

- Fem una primera audició del fragment proposat per compartir-ne després les primeres impressions.
- Mahler va escriure *Der Tambour'sell* simultàniament a l'obertura de la *Simfonia núm. 5*. Totes dues composicions són marxes fúnebres. El tamboriner està sortint de la presó per anar cap a la forca. Només li queda desitjar un bona nit als seus companys militars per acomiadar-se de la vida.

La marxa

- La marxa és una peça musical de ritme regular i accentuat, en aquest cas binari.
- Podem treballar el compàs de la peça situant els alumnes en rotllana i passant una pilota o algun altre element a cada compàs.
- També podem treballar el ritme binari d'aquesta marxa caminant la pulsació en línia recta i canviant la direcció quan soni un triangle o instrument predeterminat. El mestre pot començar marcant els canvis de direcció i després que ho facin els alumnes. Només s'ha de tenir present que ha de coincidir amb l'inici d'un compàs.

Improviseu amb instruments de percussió

- En aquesta peça, la percussió hi juga un paper molt important. Podem mirar el segon enllaç per observar la caixa clara (que simula un tambor militar) a l'inici, i també el gong i les timbales.
- Amb els instruments de percussió indeterminada que tinguem a l'aula, proposarem als alumnes fer una improvisació. Cada alumne triarà un instrument i un d'ells farà de director, donant entrada i final a la intervenció dels seus companys i creant composicions sonores pròpies.

Relació amb altres àrees

- Llengua catalana: seguint amb el treball de la llegenda iniciat a l'anterior peça, podem treballar la llegenda del *Timbaler del Bruc*.

10. Simfonia núm. 6 (Primer moviment). G. Mahler

- ▶ Fragment de la versió adaptada d'aquest concert-espectacle
- ▶ Fragment de l'obra original. Des de l'inici - Fins: 1' 44".
- ▶ Fragment de l'obra original. Inici: 0' 31" - Fins: final.

Audició / Descoberta

- Per escoltar aquesta peça per primera vegada, crearem un ambient que faciliti que els alumnes expressin les emocions que els generi. Com que probablement seran de neguit i tensió, crearem un escenari on puguin “desfogar-se”. En una sala més aviat fosca, omplirem l'espai de paper de vàter desenrotllat (també pot penjar del sostre) i de papers per reciclar escampats. Seria fantàstic si entressin a l'aula i ja trobessin l'escenari preparat.
- Abans de començar, els demanarem que escoltin en silenci la música que els proposem, alhora que expressen el que els suggereix amb el material que trobaran a l'aula.
- Farem una primera audició del fragment inicial i enregistrarem les accions que realitzen. Després compartirem les primeres impressions de l'audició i enriqueirem l'experiència amb la visualització de l'enregistrament.
- Probablement faran referència a emocions relacionades amb la tensió i el neguit.
- Després escoltarem tot el primer enllaç, per veure que a aquesta tensió inicial que crea Mahler, la segueixen uns temes musicals que promouen la calma.
- Aquesta simfonia també és coneguda com “La tràgica”. Va ser composta entre els anys 1903 i 1904, en una època especialment feliç per Mahler, ja que feia poc que s'havia casat amb Alma i mentre la componia va néixer la seva segona filla. Però és l'única de totes les simfonies de Mahler que acaba tràgicament. Consta de quatre moviments i comença amb aquest *Allegro, enèrgic però no massa*, en compàs 4/4.
- Es tracta d'una marxa que, com en l'anterior peça del concert, utilitza la caixa clara com a instrument cedit de les marxes militars.
- Podem tornar a escoltar la peça i fixar-nos en les intervencions d'aquest instrument.

La marxa

- La corda, violoncels i contrabaixos, inicia aquest moviment amb uns *staccatto* que genera el caràcter.
- Podem observar l'inici de la partitura per orquestra per comentar la complexitat de les obres orquestrals (podeu trobar la partitura al *Material complementari*).

La melodia dels violins / creació

- Ens fixarem en els violins primers, que introdueixen la melodia, i la seguirem.
- Solfejarem la melodia o la interpretarem amb els instruments que tinguem a l'aula.
- Presentarem la simplificació de la melodia anterior:

- A partir de la simplificació de la línia melòdica, els alumnes crearan composicions amb aquest cromatisme melòdic, però aplicant el ritme que desitgin.

11. *Des Antonius von Padua Fischpredigt* (Sant Antoni predicant als peixos) Cicle de cançons: *El corn màgic dels infants*

- ▶ Fragment de la versió adaptada d'aquest concert-espectacle
- ▶ Versió amb piano
- ▶ Versió amb orquestra
- ▶ Versió amb orquestra i animació

Escolta

- Escoltem la peça asseguts en rotllana. Demanem als alumnes que parin atenció per deduir de què parla el text de la cançó.
- Després de la primera audició i de compartir les primeres idees o deduccions, els expliquem que Mahler va compondre aquesta cançó basant-se en una poesia de Clemens de Bretano i Achim von Arnim (ja citats en la quarta peça del concert) que parla de peixos (no avançarem més elements).
- Tornarem a escoltar la peça, aquest cop amb una gran tela (si pot ser blava millor) o un paraicaigudes al mig. Acompanyarem l'audició marcant els moviments ascendants i descendents de la melodia i l'acompanyament, i també la sacejarem o onejarem segons el caràcter de cada fragment.

Audició / Descoberta

- A continuació els podem explicar el contingut de tot el poema que dona text a la cançó: sant Antoni de Pàdua va anar a predicar a una església i la va trobar buida. Llavors va decidir anar-se'n cap al riu i fer el sermó que tenia preparat als peixos. Cada estrofa de la cançó parla d'un dels peixos, que escolten el que el sant els diu, però no canvien els seus costums i ignoren el que el sant els explica. A l'espectacle, la posada en escena d'aquesta peça va relacionada amb aquesta absurditat.
- Ens fixarem en els timbres instrumentals, els cromatismes i la direccionalitat que utilitza Mahler per representar cada fragment del text (en podeu trobar la traducció completa al *Material complementari*).

Expressió corporal

- Repartirem els alumnes entre els diferents personatges que apareixen a la peça i escenificarem la cançó.

Interpretació i creació d'un diàleg

- Ens valdrem d'un fragment de la peça per interpretar un diàleg melòdic en dos grups. Primer llegirem la melodia d'un grup tots junts, després l'altra i, finalment, interpretarem el diàleg (la podreu trobar també al *Material complementari*).

Interpretació i creació d'un diàleg

- Ens valdrem d'un fragment de la peça per interpretar un diàleg melòdic en dos grups. Primer llegirem la melodia d'un grup tots junts, després l'altra i, finalment, interpretarem el diàleg (la podreu trobar també al *Material complementari*).

Musical score for two voices (1 and 2) in 8/8 time, measures 1-4. Voice 1 starts with a melody in the first measure, while voice 2 has a whole rest. In the second measure, voice 1 has a whole rest and voice 2 enters with a melody. This pattern continues in the third and fourth measures.

Musical score for two voices (1 and 2) in 8/8 time, measures 5-8. Voice 1 starts with a melody in the fifth measure, while voice 2 has a whole rest. In the sixth measure, voice 1 has a whole rest and voice 2 enters with a melody. This pattern continues in the seventh and eighth measures.

- Posteriorment demanarem als alumnes que per parelles creïn un diàleg amb el fragment presentat. Pot ser un diàleg posant text a la melodia, o un diàleg de moviments o de percussió corporal que acompanyi el fragment.

Interpretació i creació d'un diàleg

- Llengua catalana i castellana: lectura i treball de poemes relacionats amb el mar i els peixos (com el que dona nom a la peça): com *Vistes al mar* de Joan Maragall, *El peix i l'oreneta* de Joana Raspall, *Passejant també vora el mar* de Joan Brossa, *Los peces van a la escuela* de Gloria Fuertes, *El pez tropical* de Marisa Alonso Santamaría...
- Educació visual i plàstica: farem titelles o un mòbil amb els diferents peixos i animals marins que apareixen a la peça (carpa, esturió, lluç de riu, abadejo, peix espasa, anguiles i crancs).

12. *Wo die schönen Trompeten blasen* (On ressonen les boniques trompetes). Cicle de cançons: *El corn màgic dels infants*. G. Mahler

▶ Fragment de la versió adaptada d'aquest concert-espectacle

▶ Duet de soprano i baríton, amb orquestra

Audició / Crida de les trompetes

- Fem una primera audició de la peça. Al concert escoltarem el fragment que trobarem fins al 2' 45'' de l'enllaç.
- Demanarem si han reconegut algun instrument destacable a l'inici de la peça. Hi destaca la introducció de les trompes i oboès, i la crida de les trompetes, de manera suau.
- Tornarem a escoltar la peça i intentarem reconèixer el següent fragment:

- Llegirem i picarem el fragment.

Polirítmia

- Partint del ritme del fragment anterior, proposarem una polirítmia als alumnes: si volem treballar només les mans, farem els dos primers sistemes i, si ho volem complicar, afegirem els peus (els dos sistemes inferiors) (la podeu trobar també al *Material complementari*):

Four staves of music in 2/4 time, key of B-flat major. The first two staves contain the melody from the previous fragment, with the triplet of eighth notes in the fifth measure. The third and fourth staves contain a rhythmic accompaniment consisting of quarter notes on the first and third beats of each measure, with rests on the second and fourth beats. The piece ends with a double bar line.

Descoberta: duet i expressió corporal

- És un *lied*, en forma de duet, de caire trist, ja que la lletra parla d'uns enamorats que es troben just abans que l'home marxi a la guerra, on creu que trobarà la mort. Ens pot servir per introduir el concepte de DUET en la música clàssica.

- La peça comença amb les trompetes i l'alarma de la noia que no sap qui truca la porta i la desperta a mitjanit. A continuació segueix un fragment que recorda els temes pastorals, amb un dolç diàleg entre els dos enamorats. Si agafem aquest fragment, d'1' 27" a 2' 49" de l'enllaç, podem fer una expressió corporal amb un objecte estimat: bressolant-lo, mimant-lo, gronxant-lo amunt i avall...
- Al final, al fragment on l'home parla de l'herba verda (en al·lusió a la tomba), les trompetes recobren protagonisme per les seves reminiscències militars.

Eines emocionals

- En l'escenografia de l'espectacle, en aquesta peça es representa un duet d'amor entre home i dona. El text es presenta en una versió en català, per fer-lo més comprensible pel públic. També apareix el quadre *El petó* de Klimt.
- Continuant amb el treball de l'amor iniciat a la peça 6 del repertori del concert, podríem revisar el concepte d'amor romàntic, un tipus d'amor passional, que és el que apareix a la majoria de pel·lícules romàntiques. Un bon punt de partida el trobarem a *Oh, My Goig* de BETEVEÉ "Mites de l'amor romàntic".

Relació amb altres àrees

- Educació visual i plàstica: en l'escenografia de l'espectacle es presenta el quadre *El petó* de Gustav Klimt. Podem treballar l'autor del quadre i també la seva obra, així com la relació que va tenir amb Alma Mahler.

13. *Ich hab' ein glühend Messer* (Tinc un ganivet ardent). Cicle de cançons: *El camarada errant*. G. Mahler

- ▶ Fragment de la versió adaptada d'aquest concert-espectacle
- ▶ Versió per a baríton i orquestra
- ▶ Versió per a mezzo i orquestra de cambra

Audició / Expressió

- Fem una primera audició, només fins a 1' 15" del primer enllaç (és el fragment que sonarà a l'espectacle), sense anticipar cap element, per tal que els alumnes es fixin en què els suggereix la música.
- Compartirem les primeres impressions i veurem a quin estat emocional els condueix el fragment musical: pot ser que els faci por, que els generi angoixa...
- Farem que els alumnes es fixin en el paper inicial de les timbales per marcar el caràcter.
- Podem explicar-los el significat inicial del text (en podeu trobar una traducció completa de Salvador Pila al *Material complementari*):

Tinc una daga candent
una daga dins del meu pit.
Ai de mi! Talla en el més profund
de cada joia, cada plaer.
Ai! Quin hoste més maligne!
Mai no descansa, mai no es detura,
ni de dia, ni de nit, quan jo dormo.
Ai de mi!

- A continuació podem escoltar tota la peça, per veure que després del trasbals inicial, la música dona lloc a un fragment més melancòlic, però tranquil.
- També, en una tercera audició, podríem proposar quedar-nos a les fosques i donar llanternes als i les alumnes, perquè moguin la llum en funció de l'energia que els transmeti la música a cada moment.

Dinàmiques i recursos melòdics

- Els *glissandos* i els cromatismes, així com les modulacions tonals, juguen un paper molt rellevant per confegir el caràcter de la peça.
- Ens fixarem, però, en un altre element clau: l'ús de les dinàmiques. Revisarem la seva terminologia: *p*, *f*, *ff*, *crescendo*, *ritardando*... Ens pot anar bé consultar l'enllaç següent per veure com s'utilitzen a la peça: <https://www.8notes.com/scores/33169.asp>

Descoberta i eines emocionals

- Aquesta peça és una mostra de la desesperació que pateix l'enamorat en perdre el seu amor. Es compara el sentiment amb el fet de tenir una daga o un ganivet de metall que li perfora el cor. L'enamorat s'obsessiona tant amb la pèrdua, que sent que tot el seu entorn li recorda el seu amor i desitja tenir un ganivet. D'aquesta manera s'expressa el suïcidi com a única sortida davant d'una traïció amorosa.
- Forma part del primer cicle de cançons, ideat com a tal, de Mahler. Van ser cançons compostes entre 1884 i 1885. El cicle es va inspirar en la infeliç relació amorosa que Mahler va tenir amb la soprano Johanna Richter.
- En l'escenografia de l'espectacle, en aquesta peça es representa el dol de Mahler per la traïció passional de la seva dona, Alma, i la ràbia agressiva que l'assalta.
- Podem treballar la gelosia i també la violència de gènere. Un bon punt de partida el trobarem a *Oh, My Goig* de BETEVÉ Què és la gelosia i què faig amb ella?

Creació

- Creació d'una dansa contemporània per expressar el sentiments de la peça. Podem introduir aquest tipus de dansa parlant dels seus antecedents i mirant alguns vídeos d'Isadora Duncan, Loïe Fuller, Martha Graham...
- Abans de començar amb la creació cal remarcar algunes consignes:
 - La tècnica de dansa no és important
 - S'han d'emfatitzar els moviments
 - Cal buscar una bona coordinació entre la ment i el cos

Relació amb altres àrees

- Llengua catalana i castellana: treball de biografies de dones rellevants a la història.
- Medi, geografia i història: la lluita feminista i la igualtat d'oportunitats.
- Religió o cultura i valors ètics: el pes de les religions en el paper de la dona al llarg de la història.

14. *Trisch Trsch Polka*. J. Strauss

- ▶ Fragment de la versió adaptada d'aquest concert-espectacle
- ▶ Versió orquestral
- ▶ Versió amb escolania
- ▶ Versió amb dansa

Audició

- Fem una primera audició de la peça i intercanviem les primeres impressions. Es tracta d'una música molt alegre i festiva.
- La tornarem a escoltar i ens fixarem en el seu tempo, força àgil i ràpid.
- Per a la tercera audició, podem veure l'enregistrament i fixar-nos en els instruments que la interpreten i també les seves famílies instrumentals.
- També podem escoltar/mirar la versió per orquestra i cantors.

Descoberta i musicograma

- Aquesta peça va ser composta per Johann Strauss II, que rep el sobrenom de *rei del vals*, perquè va aconseguir fusionar la música culta i la sensibilitat popular en els seus valsos. Però en aquest cas es tracta d'una polca, una dansa popular que va néixer a Bohèmia i es ballava amb passos laterals i ràpids.
- Johann Strauss II pretenia divertir i entretenir amb la seva música, i aquesta polca, composta durant un viatge que va fer a Rússia, n'és un clar exemple.
- Treballarem la seva estructura, en la qual el tema A apareix fins a quatre vegades. Podem fixar-nos només en la A en la primera ronda i afegir la resta de temes en la segona:

- Si ho preferim, també podem treballar-la a partir d'un musicograma. A Internet n'hi ha alguns d'interessants:

- ▶ Vídeos Pau Casals
- ▶ Juanga Peces

Expressió corporal

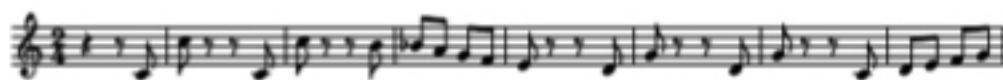
- També podem reforçar el treball de l'estructura a través d'una expressió corporal. Una possibilitat seria fer-la amb globus (la podeu trobar també al *Material complementari*):

A	Tirant el globus amunt fent tocs. ens podem desplaçar tranquil·lament per l'espai.
B	Agafem el globus i correm per l'espai amb el globus a les mans.
c	Moviments secs (al ritme de la pulsació) fent pujat i baixar el globus amb les dues mans, quiets en un lloc.
D	Fer fregues al globus.
E	Agafar el globus pel nus i bambolegar-lo.
CODA	Moviment lliure i acabament en un posats.

Interpretació

- Interpretarem una adaptació del tema A:

Carillons a la línia melòdica (la podeu trobar també al *Material complementari*):

- I triangles o xinxines amb el següent ritme:

Ball - Creació d'una polca

- La visualització del tercer enllaç ens pot servir per introduir l'activitat.
Ballarem una versió senzilla de la polca (la podeu trobar també al *Material complementari*):

A	Agafats de les dues mans, en parelles, fer voltes en el mateix espai.
B	Fem saltirons amb la parella en passos laterals i ràpids, fent els canvis de direcció d'acord amb els finals de les frases.
e	Individualment ens desplaçem fent saltirons, aixecant molt les cames endavant (com en les danses russes), i buscar una nova parella.
D	Fem saltirons en passos laterals i ràpids, individualment, amb els mans a la cintura, i buscar una nova parella.
E	Fem el molinet de braços amb la nova parella.
CODA	Igual que a la A.

- També podem proposar als alumnes que siguin ells qui creïn els passos de la polca o proposar-ne alguns i deixar que en creïn d'altres.

15. Simfonia núm. 1. Segon moviment: Scherzo. G. Mahler

- ▶ Fragment de la versió adaptada d'aquest concert-espectacle
- ▶ Fragment de l'obra original. Inici: 18' 30" - Almenys fins a 20' 06"
- ▶ Versió amb partitura

Audició / Descoberta

- Fem una primera audició de la peça i intercanviem les primeres impressions.
- A la secció inicial, la proposada a l'enllaç, Mahler va utilitzar un *ländler* al lloc del *scherzo*. El *länder* és una dansa folklòrica austríaca, que va ser molt popular també a Alemanya i Suïssa a finals del segle XVIII.
- La *Simfonia número 1 en Re Major* rep per subtítol *Titán*, en al·lusió a l'obra homònima de Jean Paul. Inclou moltes referències a la natura. En aquesta dansa a ritme de vals, del segon moviment, Mahler retrata el seu amor per la natura i evoca records de la seva infantesa i joventut.

Estructura

- Aquest moviment té dues parts: la primera secció i un trio.
- ▶ Si esteu interessats en treballar l'estructura del moviment, podeu consultar les propostes de la Montserrat Comellas [aquí](#).

Temes musicals principals de la primera secció

- Ens fixarem en els violoncel·ls i els contrabaixos, que repeteixen un obstinat:

- També podem parar atenció a un fragment melòdic que apareix diverses vegades en aquesta primera secció, de la mà de diversos instruments. Mahler construeix una polifonia a partir d'aquest tema:

- Els podem comptar, per veure quantes vegades apareixen.
- També podem visualitzar l'enllaç amb la partitura.

Percussió corporal

- Farem una percussió corporal amb les diferents frases de la secció inicial (s'ofereix com a orientació el minutatge del primer enllaç proposat):

18' 30'' – 18' 44''	Intro	Mistos a les cuixes, al ritme del compàs.
18' 45'' – 18' 58''	1a frase	Mà dreta pit, mà esquerra pit, picar de mans. Al ritme de la pulsació.
18' 59'' – 19' 20''	2a frase	Picar amb el peu dret, picar a les cuixes i fer petar els dits; picar amb el peu esquerre, picar a les cuixes i fer petar els dits. Al ritme de la pulsació.
19' 21'' – 19' 29''	Enllaç	Mistos a les cuixes, al ritme del compàs.
19' 30'' – 19' 44''	3a frase	Picar als colzes (braços creuats), xocar els dors de les mans, i altre cop als colzes. Al ritme de la pulsació.
19' 45'' – 20' 06''	4a frase	Fregar a terra endavant amb el peu dret i picar dos cops de mans; fregar a terra endavant amb el peu esquerre i picar dos cops de mans. Al ritme de la pulsació.

Creació

- Una primera proposta seria crear un acompanyament amb els instruments de percussió que tenim a l'aula, a mode d'obstinat, respectant el ritme ternari.
- Una altra possibilitat seria crear una percussió corporal. Podríem repartir les frases entre els diferents alumnes o grups d'alumnes i entre tots crear una composició.

16. Simfonia núm. 3. Tercer moviment: còmode sense presses. G. Mahler

- ▶ Fragment de la versió adaptada d'aquest concert-espectacle
- ▶ Al concert es presenta el fragment corresponent a l'interval 49' 44'' – 51' 19''

Audició / Instrument protagonista

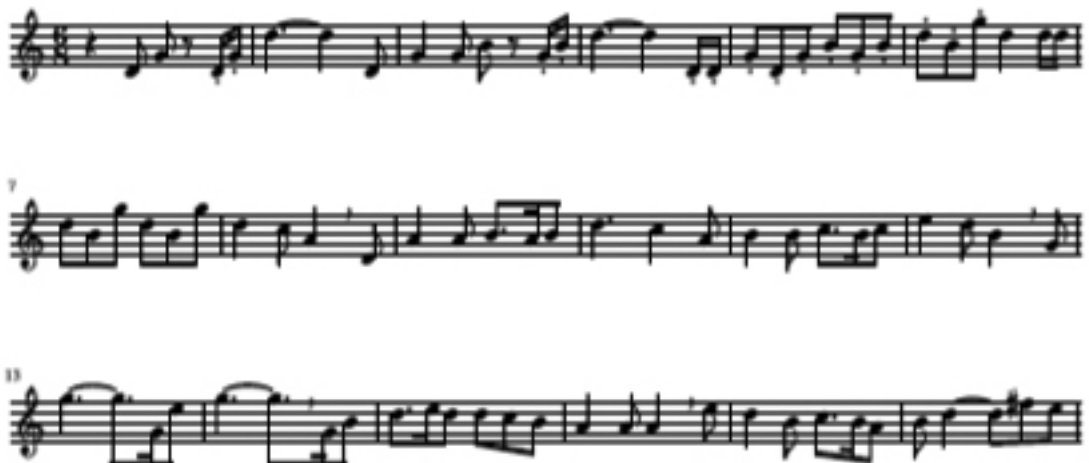
- Fem una primera audició de la peça i intentem descobrir l'instrument.
- Originalment es tractava d'un "corno de posta", que és un instrument de la família de vent metall, de mida petita, que va ser molt utilitzat als segles XVIII i XIX per anunciar les sortides i arribades dels transports postals, i d'aquí li ve el nom.
- En la majoria de versions se substitueix per un fiscorn, també de la família de vent metall. No és un instrument que es vegi habitualment a l'orquestra simfònica. Podem aprofitar per treballar-lo.
- De fet, als concerts on s'interpreta la *Simfonia núm. 3* de Mahler, el fiscorn toca aquest fragment des de fora de l'escena.

Descoberta

- Com les tres primeres peces de l'espectacle, aquesta peça forma part de la *Simfonia núm. 3* de Mahler, que està composta per ser interpretada per una gran orquestra simfònica i és la més llarga de totes les seves simfonies. Mahler va trigar més a acabar-la que les dues anteriors.
- En les dues primeres simfonies, Mahler va filar els arguments després d'haver-les compost, però aquesta tercera simfonia ja la va crear com a música descriptiva, va teixir l'argument abans de compondre-la i va posar títol als diferents moviments. Tot i que finalment va decidir suprimir els títols, el del tercer moviment era *El que em diuen els animals del bosc*.

Fragment musical del fiscorn

- Podem presentar la partitura del fragment musical que interpreta el fiscorn com a protagonista i fer-ne una lectura, o bé seguir-lo durant una segona audició (la podeu trobar també al *Material complementari*).

Simfonia programàtica

- La música programàtica o descriptiva té com a objectiu evocar idees i/o imatges en la ment de l'oient; el compositor vol representar musicalment un escenari o un sentiment. Va ser molt present durant el romanticisme, ja que els permetia centrar-se en les emocions i també en els aspectes més abstractes de la vida.
- En una simfonia programàtica el compositor no es basa, almenys de manera exclusiva, en una estructura formal, sinó que desenvolupa la música descrivint un programa o argument.
- Tornem a escoltar el fragment. Si pot ser, aquest cop l'escoltarem des de l'inici del moviment, i intentem copsar quina idea o imatge mental volia transmetre Mahler.
- Mahler va recuperar a la *Simfonia núm. 3* la idea del despertar de la natura a la primavera i l'estiu. El fragment que ens ocupa està inspirat en un record de la infància de Mahler: el so dels ocells del Parc Vlassim de Praga barrejat amb les músiques de la banda militar d'Iglau, que habitualment tocava en aquest parc. Per això Mahler barreja sons que recorden els ocells (interpretats per la flauta travessera i el flautí a l'inici del moviment) amb el so del fiscorn, que recorda el so de les bandes militars.
- Comparem el que la música ha suggerit als oients del grup amb el que Mahler volia expressar.

Creació

- Els alumnes escolliran una situació quotidiana o una idea i intentaran sentir dins seu els sons que l'acompanyarien.
- A través d'algun programa senzill de creació musical (com per exemple: <https://musiclab.chromeexperiments.com/Song-Maker/> o <https://musiclab.chromeexperiments.com/Melody-Maker/>), experimentarem i crearem una música per plasmar aquesta idea.
- Quan els alumnes estiguin satisfets amb la seva creació, la compartiran amb els companys, que intentaran endevinar en què estava pensant o quina era la imatge o idea que volia transmetre el company en crear-la.

17. *Simfonia núm. 5* de L. van. Beethoven versus la *Simfonia núm. 5* de G. Mahler

- ▶ Fragment de la versió adaptada d'aquest concert-espectacle
- ▶ Fragment de l'obra original de Beethoven. Inici: 0' 57'' - Fins: 1' 16''
- ▶ Fragment de l'obra original de Mahler. Inici: 0' 14'' - Fins: 1' 07''

Audició

- Fem una primera audició dels dos inicis de les cinquenes simfonies, de la de Beethoven i de la de Mahler.
- Intentarem trobar algun aspecte en comú.
- El mateix motiu rítmic que s'utilitza en l'obertura de la *Simfonia núm. 5* de Beethoven, la utilitza Mahler al solo de trompeta que obre la seva *Simfonia núm. 5*. En la de Beethoven apareix de la mà de la corda. Podem fer comparacions tímbriques.

Descoberta i escenografia de l'espectacle

- En l'escenografia de l'espectacle, en aquesta peça es representa l'inici d'un concert d'orquestra. Els músics afinen, el director saluda el concertino i s'inicia la interpretació. Al final, el director saluda el públic.
- Podem mirar el segon enllaç que proposem i parlar d'aquesta rutina inicial dels concerts d'orquestra, del per què es fa i del paper del concertino.
- Gustav Mahler va compondre la *Simfonia núm. 5* entre el 1901 i el 1902, principalment durant els mesos d'estiu a la caseta que tenia per compondre a Maiernigg.
- La simfonia de vegades es descriu com en clau de Do menor ja que el primer moviment és en aquesta clau, però Mahler no volia cap descripció al respecte, ja que el final és en Do Major i, per tant, la tonalitat no es manté al llarg de la simfonia.
- El fragment que estem treballant correspon al primer moviment, *Trauermarsch* (Marxa fúnebre). Mostra un ritme mesurat, com una processó de difunts. Està construït d'una forma bastant simètrica: la marxa fúnebre interrompuda per dos tríos.

Motiu rítmic

- El motiu rítmic que es repeteix és el següent:

- Llegirem el ritme.

- L'interpretarem com a seqüència continuada de tots els membres del grup.
- L'interpretarem amb els instruments de percussió que tinguem, també com a seqüència continuada o bé com a cànon de dos grups (el podeu trobar també al *Material complementari*):

Creació d'un motiu rítmic

- Cada alumne haurà d'interpretar el motiu rítmic amb una percussió corporal. Els donarem una estona perquè provin i triïn quina percussió prefereixen.
- En rotllana, un alumne mostrarà la seva percussió corporal i els altres la repetiran. A continuació el segon alumne mostrarà la seva percussió, i tots faran la primera i la segona encadenades. I així successivament, s'afegiran totes les percussions dels diferents membres del grup fins que tinguem una creació comuna amb percussió corporal.

Relació amb altres àrees

- Religió o cultura i valors ètics: abans ja hem comentat que Mahler era un home amb unes inquietuds espirituals profundes. Va néixer en una família jueva, tot i que mai va ser practicant, i es va convertir al catolicisme per poder obtenir el càrrec de director artístic de la prestigiosa Òpera de Viena. La llei austrohongaresa de l'època prohibia l'adjudicació de càrrecs imperials a les persones de religió jueva. Mahler es va batejar, però no va anar mai a l'església ni es va confessar. Es pot aprofundir en aquest aspecte de la vida de Mahler i en el paper que ha tingut la religió de la mà de les elits socials a Europa.
- Tutoria i orientació: podem proposar una activitat per captar la identitat i els valors, i compartir-los, si es desitja, amb la resta del grup. Demanarem als alumnes que completin un full, i reflexionin. Amb l'ajuda del mestre, es pot comentar amb els companys o amb el tutor a tutoria individualitzada (podeu trobar el material per fer-la al *Material complementari*).

18. Simfonia núm. 3. Sisè moviment: lent tranquil. G. Mahler

- ▶ Fragment de la versió adaptada d'aquest concert-espectacle
- ▶ Fragment de l'obra original. Inici: 1 h 15' 07" - Fins: 1 h 17' 33"
- ▶ Amb partitura. Inici: 1 h 19' 13" - Fins: 1 h 21' 21"

Audició

- Abans de fer una primera audició del fragment, demanarem als alumnes que s'asseguin o s'estirin còmodament. Poden tenir els ulls oberts o tancats, com vulguin, però s'han de concentrar. Els demanarem que es fixin en la seva respiració durant un o dos minuts, que no pensin en res més que en la seva respiració.
- A continuació farem una primera audició del fragment proposat.
- Quines primeres sensacions o emocions ens ha despertat la música?
- La família de la corda fregada de l'orquestra ens transporta a un estat de serenitat. A partir de la visualització de la gravació, ens fixem en com interpreten la música i també en què transmet el director amb el seu gest.

Improvisació sobre el fraseig

- Situem els alumnes en grups d'entre 3 i 5 persones, agafades de les mans. Els demanarem que mentre escolten el fragment proposat, belluguin els braços i expressin amb tot el cos el fraseig de la música. Poden desfer alguna unió de mans, però sempre han d'estar connectats amb el grup com a mínim amb una mà.
- Durant l'activitat no poden parlar, només es poden comunicar a través del gest i de la mirada.
- Podem enregistrar l'activitat per visualitzar-la posteriorment i comentar com l'han viscut i com la veuen, que no té per què coincidir.

Descoberta

- A la segona i a la setzena peça que hem proposat en aquest espectacle, ja s'ha comentat que Mahler va posar títol als diferents moviments d'aquesta simfonia. Tot i que finalment va decidir suprimir els títols, el del sisè moviment era *El que em diu l'amor*. Mahler entenia l'amor com a l'estadi més elevat de transcendència i per expressar-lo utilitza tan sols la música (prescindeix de la veu i el text en aquest últim moviment encara que els havia utilitzat en els anteriors).
- Es tracta d'una música lenta, assossegada, relaxant, amb la qual Mahler descriu l'amor autèntic com la millor sortida.

Eines emocionals: l'àncora positiva

- Situats una altra vegada de manera còmoda i relaxada, els demanarem que, mentre escolten la música, visualitzin un lloc conegut o imaginari on se sentin segurs, relaxats i tranquils.

- En acabar el fragment els demanarem com és el lloc en el qual han pensat, com s'han sentit i com senten el seu cos.
- Els demanarem que ancorin aquesta visualització positiva en algun dit de la seva mà (fent-hi pressió amb els dits polze i índex de l'altra mà), per tal de poder-la recuperar quan es trobin en una situació que els bloquegi.
- Disposar d'una àncora positiva i relaxada els pot aportar recursos en un moment de tensió o neguit.

Relació amb altres àrees

- Religió o cultura i valors ètics: la transcendència en les diferents cultures i religions.
- Plàstica: proporcionarem diferents materials als alumnes (taps, fustes, bocins de papers...) perquè creïn un mandala mentre escolten el fragment musical.

19. Simfonia núm. 1 (quart moviment: tempestuós animat). G. Mahler

- ▶ Fragment de la versió adaptada d'aquest concert-espectacle
- ▶ Fragment de l'obra original. Inici: 58' 33" - Fins: 59' 10"
- ▶ Fragment recomanat: 57' 11"

Audició

- El fragment que es presenta a l'espectacle és breu. Es recomana treballar amb un fragment una mica més ampli i iniciar l'audició com a mínim al segon enllaç proposat per copsar millor el caràcter de la peça (o fins i tot des de 54' 44").
- Fem una primera audició i després compartim les impressions que ens ha generat.
- En una segona audició, també ens fixem en els instruments que destaquen en l'apoteosi final. Encara que tota l'orquestra està interpretant el fragment, probablement els alumnes citaran instruments de vent metall i també de percussió.

Instruments de percussió

- Pararem especial atenció als tres instruments de percussió que destaquen en el fragment presentat, que també apareixen a l'espectacle: el triangle, els plats i les timbales.
- En treballarem les característiques i la classificació segons l'estructura: membranòfons (timbales) i idiòfons (plats i triangle).
- Podem visualitzar el fragment per percebre millor els moviments dels intèrprets.
- Acompanyarem el fragment de l'espectacle amb els triangles que tinguem a l'aula i l'intentarem interpretar com ho fa el músic de l'enregistrament, a ritme de semicorxeres. És complicat i cansat.
- Reflexionem sobre la pràctica professional de la música i l'esforç físic i mental que suposa.

Descoberta – Versió espectacle

- Mahler va subtitular el quart moviment de la Simfonia núm. 1 “De l'infern al paradís”. És el moviment amb un minutatge més gran i Mahler pretenia plasmar-hi la desesperació i el triomf posterior de l'heroi: el triomf de la llum sobre la foscor.
- A l'espectacle es presenta una versió amb base d'orgue. Podria ser interessant abordar les diferències tímbriques entre la versió original i la proposada a l'espectacle.

Eines emocionals

- L'espectacle porta per subtítol “De la foscor a la llum” i aquesta peça n'és un clar exponent. Utilitzarem el subtítol per introduir una activitat de recuperació d'una situació emocional negativa que hagin viscut els nostres alumnes, “foscor”, per convertir-la en “llum”.

· La idea és oferir als alumnes del grup un espai de confiança, agradable i acollidor, on puguin expressar tres idees relacionades amb la seva situació emocional negativa:

1) PÈRDUA: allò que se'ls ha pres.

2) APRENENTATGE: què han après a partir de la situació?

3) OFERIMENT: quin element o valor poden oferir als companys gràcies a l'aprenentatge que els ha generat la situació negativa?

· Desenvolupament de l'activitat:

—Expliquem els punts citats anteriorment, amb el full de paper davant (el trobareu al *Material complementari*).

—Amb la música de fons, donem temps perquè els alumnes emplenin el full.

—Compartirem en rotllana, qui vulgui, allò que hem escrit (estaria bé que el tutor/a també fes l'activitat).

20. Simfonia núm. 1 (tercer moviment solemne i mesurat). G. Mahler

- ▶ Fragment de la versió adaptada d'aquest concert-espectacle
- ▶ Fragment de l'obra original. Inici - Fins: 2' 45''

Cançó

- Aprendre la cançó *Frère Jacques*, que és una cançó popular francesa, o bé en la llengua original o en l'adaptació en català (també en podeu trobar la partitura al *Material complementari*):

(1) (2) (3) (4)

Fre - re Jac - ques, fre - re Jac - ques, dor - mez vous? Dor - mez vous?
Pa - re Jau - me, pa - re Jau - me, que dor - miu? Que dor - miu?

5

Son-nez les ma - ti - nes! Son-nez les ma - ti - nes! Din din don. Din din don.
So-nen les cam-pa - nes! So-nen les cam-pa - nes! Ding dang dong. Ding dang dong.

- Interpretem-ne el cànon a dues, tres o quatre veus.

Interpretació

- Interpretem la melodia amb els instruments de què disposem a l'aula: flautes, teclat, placa, ukelele...
- ▶ Per *boomwhackers* hi ha una guia interpretativa [aquí](#).
- Cantem la melodia o la interpretem amb instruments, i l'acompanyem amb altres instruments.
- També podem fer el cànon i acompanyar-lo amb altres instruments.
- Podeu trobar una proposta molt senzilla d'acompanyament, basada en obstinats, al *Material complementari*.

Audició

- Fem una primera audició de la peça. En acabar els preguntarem si hi han reconegut algun fragment.
- I llavors els demanarem si sonava exactament igual o una mica diferent que la cançó de *Frère Jacques*. Aprofitarem per introduir o afiançar el concepte de mode Major i menor.
- Podem provar d'interpretar la melodia de la cançó *Frère Jacques* canviant el Si per Sib, per experimentar la interpretació del mode menor.

Descoberta

- La primera simfonia de Mahler consta de quatre moviments, i el tercer moviment s'inicia amb una marxa fúnebre basada en la cançó popular francesa *Frère Jacques*. Mahler converteix en música el quadre de Jacques Callot, un artista francès conegut pels nens de l'època per les seves il·lustracions dels contes infantils. El quadre *El funeral del caçador* mostra com uns animals assisteixen al funeral d'un caçador.
- Comencen el moviment les timbales, que fan un obstinat marcat per un ritme de marxa de difunts, com de processó. Tornarem a escoltar el fragment i ens fixarem en aquest l'obstinat:

- A partir del cinquè compàs s'hi afegeix un contrabaix que interpreta una versió en mode menor de la cançó *Frère Jacques*. És el tema principal (també en podeu trobar la partitura al *Material complementari*):

- Posteriorment, faran el cànon de la melodia diversos instruments: fagot, tuba, oboè, flauta, clarinet. Ens podem fixar en les diferents entrades i intentar reconèixer cadascun dels instruments.
- Més tard apareix el contrapunt de l'oboè (també en podeu trobar la partitura al *Material complementari*):

- En la versió de l'espectacle es manté la interpretació del cànon, amb violoncel, trompa, piano... El contrapunt de l'oboè sí que apareix amb l'instrument original. Pot ser interessant fer una audició també d'aquesta versió i comparar els aspectes tímbrics.

21. Versió lliure per a ukelele i veu del tercer moviment de la *Simfonia núm. 1* de G. Mahler. P. Pardo

 Fragment de la versió adaptada d'aquest concert-espectacle

L'original d'aquesta peça s'ha treballat amb la peça 20 de l'espectacle. A continuació, presentem algunes activitats que poden ampliar les propostes ja presentades.

Audició

- Escoltem la versió del Pedro Pardo del tema inicial del tercer moviment de la *Simfonia núm. 1* de Mahler.
- Parlem amb els nens i nenes del que els ha suggerit la peça i de quins instruments hi participen.
- Si s'ha treballat abans la versió original, comparem les dues versions.
- És un divertiment per veu, ukelele i percussió. Donem valor a la veu com a instrument i recordem les diferents veus humanes. Identifiquem quines apareixen en la versió que acabem d'escoltar.
- Treballem l'ukelele i els altres instruments de la família de la corda pinçada: guitarra, llaüt... Semblances i diferències.

Interpretació

- Intentem fer el cànon en aquesta versió lliure.

Creació

- Proposarem als alumnes la creació d'un nou text per a aquesta versió. En funció de l'època de l'any en què ho treballem, la proposta pot ser tancada, que giri al voltant d'un tema (disfressa de Carnaval, com ens hem sentit en un moment donat...), o més aviat oberta, del tema que vulguin.
- La creació també es podria fer en parelles i interpretar:

- El mateix text a cànon

- Un diàleg de pregunta i resposta per frases (opció 1)

- Un diàleg de pregunta i resposta per cèl·lules musicals (opció 2)
(també en podeu trobar la partitura al *Material complementari*):

OPCIÓ 1: PREGUNTA
OPCIÓ 2: PERSONA 1

OPCIÓ 2: PERSONA 2

OPCIÓ 1: RESPOSTA
OPCIÓ 2: PERSONA 1

OPCIÓ 2: PERSONA 2

22. *Die zwei blaue Augen* (Els dos ulls blaus). Cicle de cançons: *El camarada errant*. G. Mahler

- ▶ Fragment de la versió adaptada d'aquest concert-espectacle
- ▶ Baríton i orquestra
- ▶ Amb partitura per a baríton i piano
- ▶ Mezzo soprano i orquestra

Audició

- Fem una primera audició de la peça en la versió del primer enllaç i intercanviem les primeres impressions.
- Demanem si els sembla una peça de tarannà alegre, trist, nostàlgic...
- Podem fer-ne una segona audició, en la versió amb la partitura.
- La lletra parla de com el viatger errant s'ajau a sota d'un til·ler i deixa que les flors reposin sobre seu per obtenir la pau i l'equilibri que tant desitja, i per fi troba el descans que no percebia d'ençà que va emprendre el llarg viatge.
- Llegim la traducció del text, de Salvador Pila:

Els dos ulls blaus del meu amor

Els dos ulls blaus del meu amor,
m'han enviat a voltar per tot el món.
Vaig haver de dir adéu a aquest lloc estimat!
Oh, ulls blaus, per què em vàreu sotjar?
Ara tinc eterna pena i tristor.

He sortit a caminar en la tranquil·la nit
pel bell mig del fosc pradell.
Ningú no m'ha dit adéu.
Adéu! Els meus companys són només amor i sofriment!

Al carrer hi ha un til·ler,
i allà, per primera vegada, vaig reposar dormint!
Sota el til·ler,
les seves flors queien damunt meu, com neu,
no sabia encara que la vida segueix,
i tot, tot tornava a estar bé!
Tot, tot, l'amor i el sofriment
i el món i els somnis!

- Tornem a escoltar la peça (en la versió per a baríton o mezzo) i seguim el text amb la traducció, fixant-nos en com Mahler utilitza la música per expressar les emocions descrites en el text.

Descoberta

- Com la 13a peça presentada a l'espectacle, *Die zwei blaue Augen* forma part del cicle de cançons *El camarada errant*.
- Es tracta d'un cicle de quatre cançons per a veu intermèdia (baríton o mezzo) basat en els textos de Mahler, tot i que influenciats per la col·lecció de poesia popular alemanya que va inspirar un altre cicle de cançons de l'autor *Des Knaben Wunderhorn* (El noi del corn màgic).
- Com ja s'ha comentat anteriorment, aquest cicle de cançons va ser generat per l'amor infeliç del compositor amb la soprano Johanna Richter, a qui va conèixer mentre era director del teatre de l'òpera a Kassel. Es va escriure entre el 1884-85 i posteriorment es va revisar.
- El vers final d'aquesta cançó reapareix al tercer moviment de la primera simfonia, com una interrupció de la marxa fúnebre.

Arranjaments i versions

- Sovint les peces "clàssiques" s'han arranjat per ser tocades per instruments diferents dels concebuts originalment. Algunes també solen ser versionades en diferents estils musicals o amb variacions.
- Fem una reflexió sobre aquests aspectes i vegem si els alumnes els valoren majoritàriament com a positius o si creuen que van en detriment de l'obra original.
- Podem aprofitar per escoltar algunes versions de la peça que ens ocupa:

- Cor
- Arranjament per a fagot i piano
- Arranjament per a trompeta i piano
- Arranjament per a trombó i piano
- Arranjament per a tuba i piano
- Arranjament per a clarinet, violoncel i piano
- Arranjament per a trompes
- Arranjament per a quartet de vent i metall
- Arranjament per a trombó i corda

23. Versió lliure en aire de salsa del tercer moviment de la *Simfonia n.º 1* de G. Mahler. P. Pardo

▶ Fragment de la versió adaptada d'aquest concert-espectacle

▶ Inici: 25' 39" - Fins: 27' 56"

Audició - Descoberta

- Fem una primera audició del fragment proposat. Quin caràcter té la peça?
 - Podem explicar als alumnes que és la continuació del fragment corresponent a la *peça 20* de l'espectacle o bé escoltar el tercer moviment des de l'inici per veure l'enllaç.
 - Mahler inicia el tercer moviment evidenciant la tristesa amb una marxa de difunts. Però introdueix el segon tema musical, el que ens ocupa, i deixa enrere la tristesa per deixar pas a una música de banda popular, que té els seus orígens en la música tradicional de Bohèmia i que afegeix un punt burlesc a la situació.
 - L'estat d'ànim fa un gir inesperat, gràcies a l'aparició d'aquesta banda pròpia de la música festiva als carrers.
- ▶ La guia d'audició d'aquest fragment, amb Gustavo Dudamel, ens pot ser útil:
Inici: 4' 04" - Fins: 9' 00"

Instruments

- En una segona audició, ens fixem en el paper de les trompetes, els plats, el bombo, els oboès i els clarinets, que interpreten aquest tema tan allunyat de l'orquestració clàssica.
- Com hem vist a la guia d'audició, la trompeta juga un paper important en el canvi cap a la música festiva.
- En podem seguir la melodia inicial:

- També podem observar l'evolució de la melodia i l'acompanyament principals en les diferents seccions instrumentals.
- Els podem demanar que dibuixin un esquema dels plans sonors.
- O bé presentar-los una de les dues propostes següents (també el podeu trobar al *Material complementari*):

Proposta 1

Melodia oboè	Melodia oboè	Melodia trompeta	Melodia clarinet	Melodia violí	Melodia violí	Melodia violí	Melodia clarinet	Melodia violí	Melodia viola	Melodia violí
	Pizzicato corda	Melodia oboè	Melodia trompeta	Pizzicato corda	Melodia trompeta	Melodia flauta travessera	Plats	Melodia clarinet	Melodia oboè	Melodia flauta travessera
		Pizzicato corda	Pizzicato corda		Pizzicato corda	Pizzicato corda		Pizzicato corda	Plats	Bombo
			Plats					Plats	Bombo	
			Bombo					Bombo		

Proposta 2

Oboè										
Trompeta										
Plats										
Bombo										
Corda (pizzicato)										
Violí (melodia)										
Clarinet (melodia)										
Flauta travessera (melodia)										
Viola (melodia)										

Versió de l'espectacle

- A l'espectacle s'ofereix un arranjament de Pedro Pardo que dona aires de salsa i tango a aquest segon tema del tercer moviment.
- Escoltem la versió i la comparem amb la versió original.
- Aprofitem per parlar dels gèneres musicals presentats: la salsa i el tango.

Interpretació

- Treballem els passos bàsics del tango i la salsa i gaudim ballant la versió que es presenta a l'espectacle.

Descoberta i escenografia de l'espectacle

- En l'escenografia de l'espectacle, en aquesta peça es representa la premonició dels futurs amors que tindrà Alma Mahler després de la mort del compositor a través de diferents objectes:
 - Quadre *La nòvia al vent*, del pintor Oskar Kokoschka.
 - Un llibre, pel novel·lista Franz Werfel.
 - Un escaire, per l'arquitecte Walter Gropius.

Relació amb altres àrees

- Educació visual i plàstica: treballem el pintor Oskar Kokoschka i les seves obres més representatives, sense oblidar el quadre *La nòvia al vent* que es presenta a l'espectacle. També l'arquitecte Walter Gropius i l'escola Bauhaus d'arquitectura.
- Llengua: treballem la vida i obra del novel·lista Franz Werfel.

24. Simfonia núm. 6 en La menor (tercer moviment: andante moderato). G. Mahler

▶ Fragment de la versió adaptada d'aquest concert-espectacle

▶ Inici: 24' 42'' - Fins: 26' 29''

Audició - Descoberta

- Fem una primera audició del fragment proposat. Comentem què els ha semblat.
- Està escrit en compàs 4/4 en tonalitat de Mi bemoll Major.
- Tot i formar part de la simfonia *Tràgica* (nom que li va posar Mahler), aquest moviment expressa la pau trobada a la natura. Mahler va finalitzar la seva composició després d'una escapada a les Dolomites i hi recull la felicitat que va sentir en alguns moments de la seva vida.

Percepció

- Percebem el fragment, el seu lirisme melòdic, la calma que transmet, la bellesa que inspira.
- L'escoltarem estirats i anirem guiant l'escolta dels alumnes amb algunes consignes en forma de pregunta, deixant espai entre una i l'altra:
 - Sentiu com la música gronxa les vostres emocions per calmar-les?
 - Noteu l'escalfor del sol a la pell?
 - Veieu les onades del mar pacients en un dia de poc vent?
 - ...

Creació d'una expressió corporal

- Imaginem que la música vol expressar l'arribada de la primavera, el moment en què les flors s'obren i onegen per la brisa del vent.
- Proposem als alumnes que a partir d'aquesta imatge mental, en equips, expressin corporalment la música del fragment. Poden utilitzar *attrezzo*, si cal.

25. *Hochzeitsstück*. (Peça nupcial). Cicle: La cançó del lament. G. Mahler

- ▶ Fragment de la versió adaptada d'aquest concert-espectacle
- ▶ Fragment de l'obra original. Inici: 19' 37" - Fins: 21' 53"
- ▶ Amb partitura. Inici: 47' 34" - Fins: 49' 44"

Audició - Descoberta

- Ens desplaçem lliurement mentre escoltem per primera vegada el fragment proposat.
- Demanem als alumnes que expliquin les sensacions que els ha produït la música, el caràcter del fragment, els seus moviments, els instruments que han discriminat...
- Preguntem què els ha cridat l'atenció. La tornem a escoltar, aquest cop asseguts, per comprovar els elements que han comentat.
- Fem una tercera audició i parem una atenció especial als aspectes destacats en els blocs següents (també podeu trobar-ho al *Material complementari*):

19' 36" a 20' 50"	20' 50" a 21' 34"	21' 34" a 21' 45"	21' 45" a 21' 53"
Orquestra	Cor i orquestra	Cor i orquestra	Cor i orquestra
Caràcter "festiu"	Caràcter "passa alguna cosa"	Caràcter "sembla que tot es resol"	Conclusió
Vent, metall, timbales, plats i triangle	Veus humanes, timbales i plats	Veus humanes, vent, fusta i corda fregada	Vent, metall i triangle

- A partir d'aquesta nova audició, amplièm la conversa anterior. Parlem de la importància dels principals grups instrumentals i del paper que juguen en la composició de l'obra.

Interpretació

- Acompanyem el fragment amb instruments de percussió: panderos o panderetes, timbales i xinxines o algun altre instrument de percussió de metall com ara els plats.

Creació d'estatues

- Dividirem el grup en diferents equips que crearan estàtues amb els seus cossos per representar cada secció.

- Cada grup imaginarà dues figures per a la primera secció, dues per a la segona, una per a la tercera i una per a la quarta. Hauran de parar molta atenció al canvi d'una posició a l'altra i intentar que les transicions siguin harmòniques amb la música.
- Cada grup haurà de mostrar als companys el que han preparat.

Descoberta i escenografia de l'espectacle

- *Das Klagende Lied* (La cançó del lament) és la primera obra de Mahler. Es tracta d'una cantata formada per tres cançons i la *Hochzeitsstück* (Peça nupcial) n'és la tercera. Mahler en va començar a escriure el text basant-se en un conte de fades del mateix nom, *Das Klagende Lied* (La cançó del lament) de Ludwig Bechstein, durant el seu últim any al Conservatori de Viena, a la Universitat de música i arts escèniques.
- La lletra narra com un joglar va a una festa nupcial en un castell on el germà assassí està a punt de casar-se amb una bonica princesa. El joglar toca la flauta òssia, a través de la qual el germà mort revela la veritat i el castell s'ensorra. La peça acaba amb una catàstrofe total (com en el cas de l'obra prèvia de l'espectacle, la simfonia *Tràgica*).
- Aquesta és l'última peça de l'espectacle i apareix breument, com un final apoteòsic que ens trasllada a la idea que, tot i que va morir jove, Mahler i la seva música seguiran vius per sempre més.

5. Altres recursos, partitures i bibliografia

1. *Simfonia núm. 3* (Primer moviment: amb força i decisió). G. Mahler

Línia melòdica inicial *3a simfonia* de Mahler:

Two staves of musical notation in 4/4 time. The first staff shows the initial melodic line starting with a quarter note G4, followed by a half note A4, and then a half note B4. The second staff continues the melody with a half note B4, a quarter note A4, and a quarter note G4. The key signature has one flat (B-flat), and the time signature is 4/4.

Adaptació línia melòdica inicial *3a simfonia* de Mahler:

Two systems of musical notation. The first system shows the adapted melodic line on a treble clef staff and two empty bass clef staves. The second system shows the adapted melodic line on a treble clef staff and two bass clef staves. The key signature has one flat (B-flat), and the time signature is 4/4.

Creació a partir de la línia melòdica inicial *3a simfonia* de Mahler:

The image shows a musical score for the first movement of Mahler's 3rd Symphony. It consists of two systems of staves. The first system has a treble clef staff with a melodic line and two bass clef staves with rhythmic accompaniment. The second system starts at measure 7 and continues the melodic and rhythmic parts.

3. Simfonia núm. 3 (Primer moviment) G. Mahler

Timbres i plans sonors

Trompa	Trombó	Percussió	Trompeta	Contrabaix	Trompa
	Trompa		Fagot	Trompeta	
	Percussió		Clarinet	Trombó	
			Percussió	Percussió	
			Corda	Corda	

4. *Um schlimme Kinder artig zu machen*. Com fer obedients els nens dolents (Cicle de cançons i tonades de joventut) G. Mahler

Per transformar els nens dolents en bons

Un senyor va arribar al castell,
muntat dalt d'un bon cavall.
Cu-cut, cu-cut!

La senyora va mirar per la finestra
I va dir: "El meu marit no és a casa,
excepte els meus fills,
ningú, ningú, ningú, no és aquí
I la noia ha sortit a rentar la roba!

El cavaller, dalt del seu cavall,
diu a la dama del castell:
"Cu-cut, cut-cut!"

"Els nens són bons o entremaliats?
Vinga, estimada senyora,
digui-m'ho ràpidament!"
Cu-cut, cut-cut, cut-cut!

"Per als nens que són bons
tinc molts regals a la butxaca."
Cu-cut, cut-cut, cut-cut!

La senyora diu: "Els nens són molt entremaliats.
No obeeixen a la seva mare ràpidament,
són entremaliats".

El senyo riu: "Llavors me'n tornaré a casa.
No necessito nens així".
Cu-cut, cut-cut!

I s'allunya amb el seu cavall, lluny del castell
Cu-cut, cut-cut!

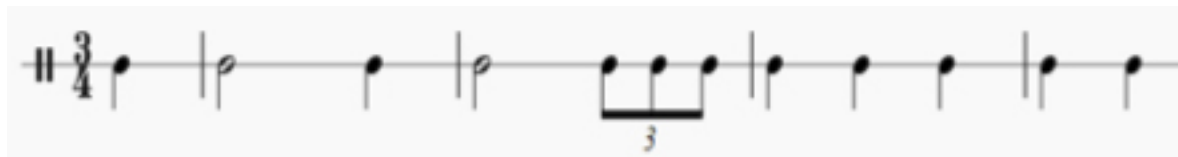
Um schlimme Kinder artig zu machen

Intro	A	B	C	D	Intro	A	B	C	D	Intro

5. *Cor dels peregrins de Tanhäuser*. R. Wagner

Anàlisi dels motius melòdics i rítmics

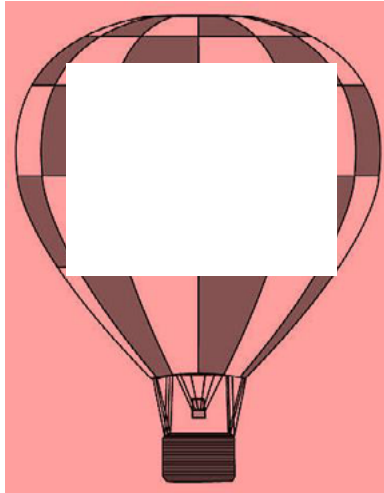

6. *Simfonia núm. 5* (Quart moviment: adagietto). G. Mahler

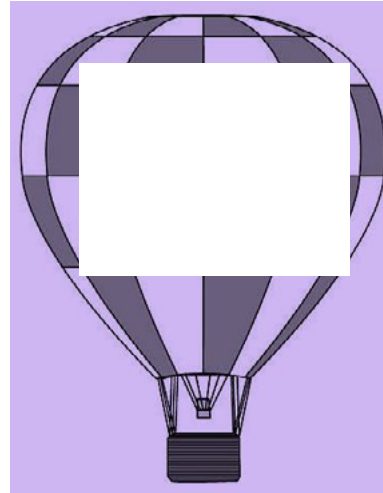
Escala del blues

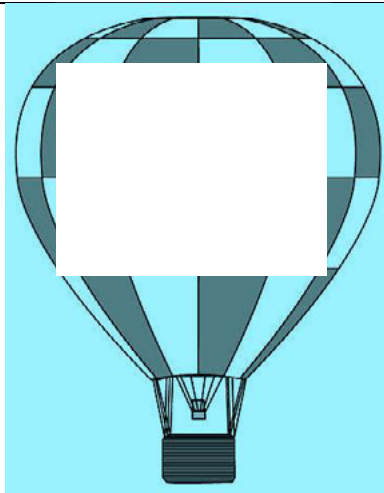
Els globus de l'amor

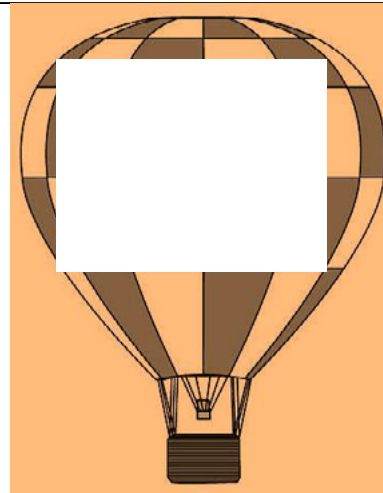
Amor propi

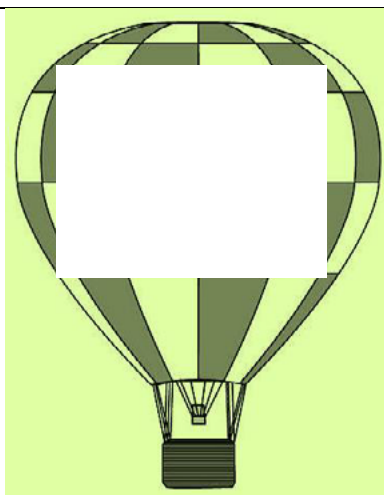
Amor experiencial

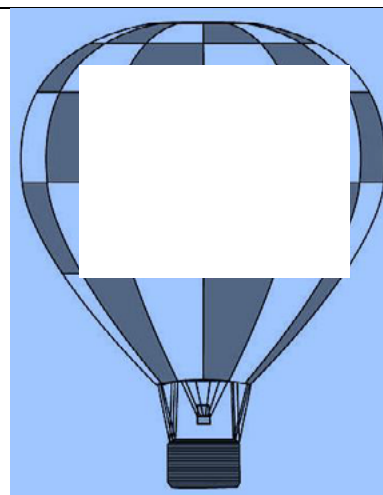
Amor d'arrelament

Amor familiar

Amor d'amistat

Amor estètic

6. *Simfonia núm. 5* (Quart moviment: adagietto). G. Mahler

Instruccions de l'activitat:

Es presenta als alumnes l'amor identificat a cada globus i se'ls hi demana que anotin les seves respostes en els requadres corresponents:

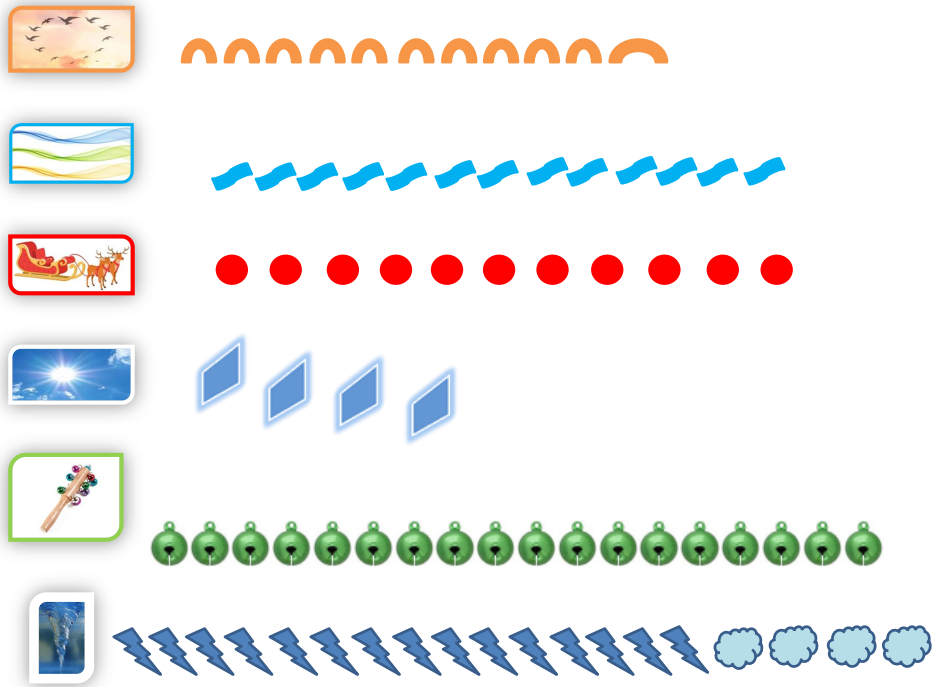
- AMOR PROPI: 3-5 elements que valoren especialment de si mateixos.
Exemple: la sinceritat, els meus ulls...
- AMOR EXPERIENCIAL: 3-5 activitats o vivències que els hi agradin molt.
Exemple: cantar, jugar a la play...
- AMOR D'ARRELAMENT: un lloc on es sentin segurs i a gust.
Exemple: a la meva habitació, al jardí de casa els avis...
- AMOR FAMILIAR: 3-5 persones de la família a qui estimin.
Exemple: la mare, el germà...
- AMOR D'AMISTAT: 3-5 persones amb qui se sentin especialment vinculats.
- AMOR ESTÈTIC: un element rellevant.
Exemple: el títol d'una pel·li, un quadre, un grup de música...

7. *Das himmlische Leben*. La vida celestial (Cicle de cançons: “El corn màgic dels infants”). G. Mahler

Caràcter *Das himmlische Leben*

Musicograma

Línia melòdica

8. Ach du lieber Augustin. Oh, estimat Agustí. Cançó tradicional vienesa

Ach du lieber Augustin. Oh, estimat Agustí. Adaptació al català d'Anna Faz

F C7 F

Ach, du lieb - er Au - gus - tin, Au - gus - tin, Au - gus - tin.
Oh, es - ti - mat A - gus - tí, A - gus - tí, A - gus - tí.

5 F C7 F

Ach, du lieb - er Au - gus - tin, all - es ist hin.
Oh, es - ti - mat A - gus - tí, tot s'ha per - dut.

9 C F C F

Geld ist weg, mensch ist weg, All - es hin Au - gus - tin.
Els di - ners iels a - mics, han mar - xat, A - gus - tí.

13 F C7 F

Ach, du lieb - er Au - gus - tin, all - es ist hin.
Oh, es - ti - mat A - gus - tí, tot s'ha per - dut.

Oh, estimat Agustí (acompanyament)

9

10. Simfonia nüm. 6 (Primer moviment). G. Mahler

ГУСТАВ МАЛЕР
GUSTAV MAHLER
(1860-1911)

I

Allegro energico, ma non troppo
Heflig, aber markig

Kleine Flöte
4 Flöten
4 Oboen
Kleine Klarinette (Es)
3 Klarinetten (B)
Bassklarinette (B)
3 Fagotte
Kontrafagott
8 Hörner (F)
4 Trompeten (B)
3 Posannen
Tuba
2 Paar Pauken
Triangel
Kleine Trommel
Becken
Große Trommel
Glockenspiel
Kylophon
Herdenglocken *)
Celesta
2 Harfen
Allegro energico, ma non troppo
Heflig, aber markig
Violinen I
Violinen II
Bratschen
Violoncelli
Kontrabässe

*) Beim Theater hinter der Scene gebräuchlich

*) В театре используется за сценой

2 Малер, Симфония 6

Inici 6a simfonia de Mahler

Creació a partir de la 6a simfonia de Mahler

11. *Des Antonius von Padua Fischpredigt*. Sant Antoni predicant als peixos (Cicle de cançons: “El corn màgic dels infants”)

Text de *Des Antonius von Padua Fischpredigt*. Traducció: Simón Nevado

FONT: <http://www.kareol.es/obras/cancionesmahler/padua.htm>

Antonio va a la iglesia
y la encuentra vacía para el sermón.
Entonces, se dirige al río
a predicar a los peces.

Ellos golpean con sus colas
y brillan bajo la luz del sol.

Las carpas con huevas
han venido hasta aquí
y abren la boca
como oyentes aplicadas.

¡Nunca un sermón
gustó tanto a las carpas!

Esturiones de boca puntiaguda,
siempre dispuestos a batallar,
han nadado raudos hacia aquí
para oír al piadoso.

También aquellos extravagantes,
los que siempre ayunan,
los peces espada quiero decir,
aparecen para el sermón.

¡Nunca un sermón
gustó tanto a los peces espada!

Magníficas anguilas y cazones,
exquisitos manjares,
se acomodan ellos mismos,
para escuchar el sermón.

También cangrejos y tortugas,
de ordinario lentos mensajeros,
suben veloces del fondo,
para oír a esa boca.

¡Nunca un sermón gustó
tanto a los cangrejos!

Peces grandes, peces pequeños,
elegantes y vulgares,
levantan la cabeza
como criaturas racionales!

¡Por expreso deseo de Dios
escuchan el sermón!

El sermón termina,
cada uno regresa,
los esturiones siguen siendo
ladrones amantísimos de las anguilas.

El sermón ha gustado
y todos siguen siendo los mismos de siempre.
Los cangrejos andan hacia atrás;
los peces espada engordan;
las carpas siguen siendo voraces
y todos olvidan el sermón.

El sermón ha gustado
y todos siguen siendo los mismos de siempre.

Poliritmia

13. *Ich hab' ein glühend Messer*. Tinc un ganivet ardent (Cicle de cançons: “El camarada errant”) G. Mahler

Tinc un ganivet ardent. Traducció: Salvador Pila

Tinc una daga candent
una daga dins del meu pit.
Ai de mi! Talla en el més profund
de cada joia, cada plaer.
Ai! Quin hoste més maligne!
Mai no descansa, mai no es detura,
ni de dia, ni de nit, quan jo dormo.
Ai de mi!

14. *Trisch Trasch Polka*. J. Strauss

Musicograma

Expressió corporal

A	Tirant el globus amunt fent tocs. ens podem desplaçar tranquil·lament per l'espai.
B	Agafem el globus i correm per l'espai amb el globus a les mans.
e	Moviments secs (al ritme de la pulsació) fent pujat i baixar el globus amb les dues mans, quiets en un lloc.
D	Fer fregues al globus.
E	Agafar el globus pel nus i bambolear-lo.
CODA	Moviment lliure i acabament en un posats.

Línia melòdica

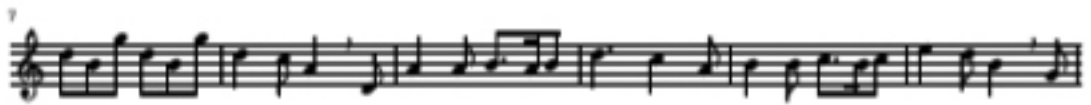
Ball – creació d'una polca

A	Agafats de les dues mans, en parelles, fer voltes en el mateix espai.
B	Fem saltirons amb la parella en passos laterals i ràpids, fent els canvis de direcció d'acord amb els finals de les frases.
e	Individualment ens desplaçem fent saltirons, aixecant molt les cames endavant (com en les danses russes), i buscar una nova parella.
D	Fem saltirons en passos laterals i ràpids, individualment, amb els mans a la cintura, i buscar una nova parella.
E	Fem el molinet de braços amb la nova parella.
CODA	Igual que a la A.

15. *Simfonia núm. 1* (Segon moviment: scherzo). G. Mahler

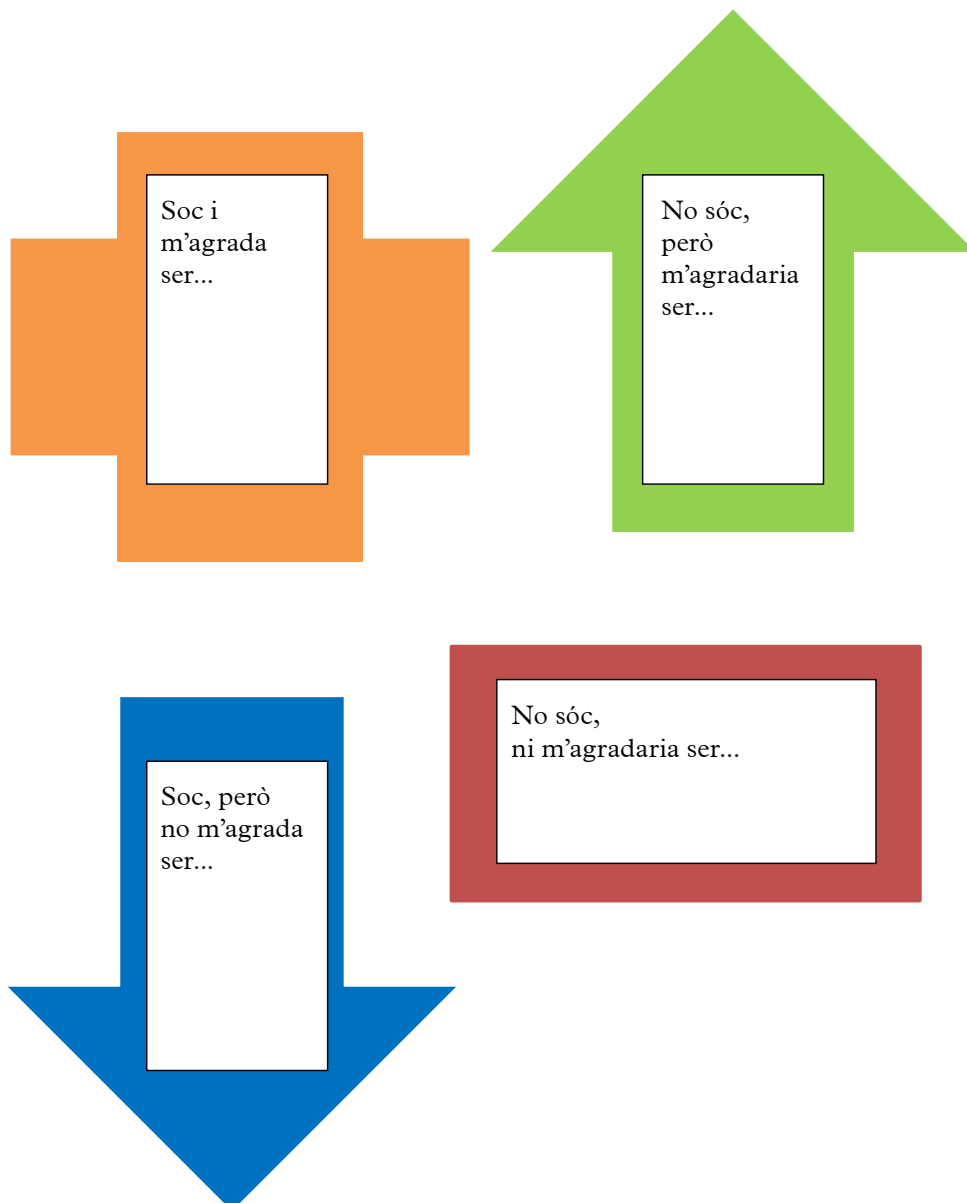
16. *Simfonia núm. 3* (Tercer moviment: còmode sense presses). G. Mahler

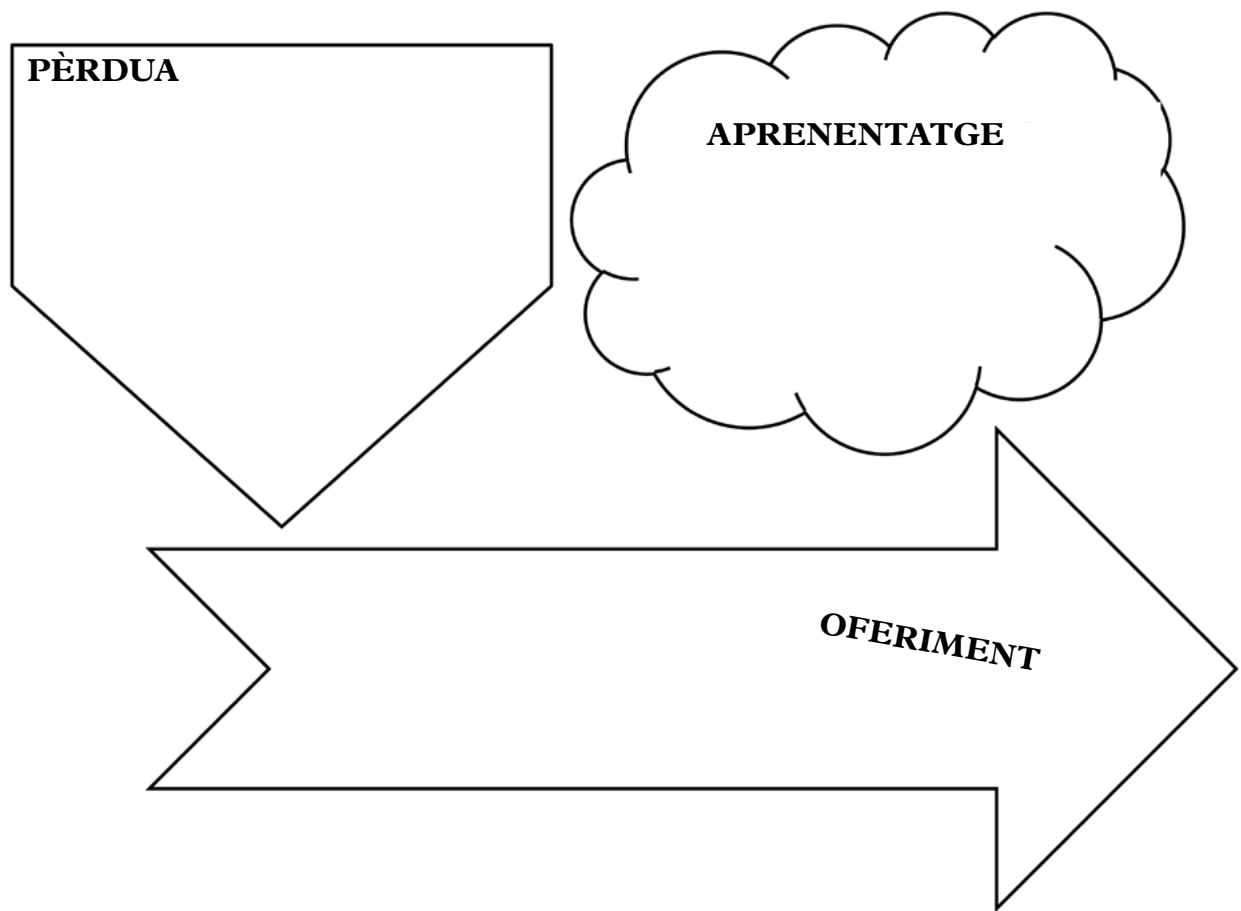
17. *Simfonia núm. 5* de L. van. Beethoven versus la *Simfonia núm. 5* de G. Mahler

Activitat tutorial: la meua identitat

19. *Simfonia nùm. 1* (Quart moviment: tempestuós animat). G. Mahler

20. *Simfonia nùm. 1* (Tercer moviment: solemne i mesurat). G. Mahler

Frere Jacques (popular francesa)

(1) (2) (3) (4)

Fre - re Jac - ques, fre - re Jac - ques, dor - mez vous? Dor - mez vous?
 Pa - re Jau - me, pa - re Jau - me, que dor - miu? Que dor - miu?

5

Son-nez les ma - ti - nes! Son-nez les ma - ti - nes! Din din don. Din din don.
 So-nen les cam - pa - nes! So-nen les cam - pa - nes! Ding dang dong. Ding dang dong.

Frere Jacques (instrumental)

Musical score for Frere Jacques (instrumental), measures 1-4. The score is in 4/4 time and consists of four staves. The first two staves are treble clefs, and the last two are bass clefs. The melody is in the first staff, and the accompaniment is in the second, third, and fourth staves.

5

Musical score for Frere Jacques (instrumental), measures 5-8. The score is in 4/4 time and consists of four staves. The first two staves are treble clefs, and the last two are bass clefs. The melody is in the first staff, and the accompaniment is in the second, third, and fourth staves.

Timbales: *Simfonia núm. 1* - 3r moviment (obstinat)

Musical score for Timbales: *Simfonia núm. 1* - 3r moviment (obstinat). The score is in 4/4 time and consists of a single treble clef staff with a key signature of one flat.

Simfonia núm. 1 - 3r moviment (tema A)

Musical score for *Simfonia núm. 1* - 3r moviment (tema A), measures 1-4. The score is in 4/4 time and consists of a single treble clef staff with a key signature of one flat.

5

Musical score for *Simfonia núm. 1* - 3r moviment (tema A), measures 5-8. The score is in 4/4 time and consists of a single treble clef staff with a key signature of one flat.

Oboè: *Simfonia núm. 1 - 3r moviment (contrapunt)*

21. Versió lliure per ukelele i veu del tercer moviment de la *Simfonia núm. 1* de G. Mahler. P. Pardo

Creació d'un diàleg

OPCIÓ 1: PREGUNTA
OPCIÓ 2: PERSONA 1

OPCIÓ 2: PERSONA 2

OPCIÓ 1: RESPOSTA
OPCIÓ 2: PERSONA 1

5 OPCIÓ 2: PERSONA 2

23. Versió lliure en aire de salsa del tercer moviment de la *Simfonia núm 1* de G. Mahler. P. Pardo

Música tradicional de Bohèmia

Proposta 1

Melodia oboè	Melodia oboè	Melodia trompeta	Melodia clarinet	Melodia violí	Melodia violí	Melodia violí	Melodia clarinet	Melodia violí	Melodia viola	Melodia violí
	Pizzicato corda	Melodia oboè	Melodia trompeta	Pizzicato corda	Melodia trompeta	Melodia flauta travessera	Plats	Melodia clarinet	Melodia oboè	Melodia flauta travessera
		Pizzicato corda	Pizzicato corda		Pizzicato corda	Pizzicato corda		Pizzicato corda	Plats	Bombo
			Plats					Plats	Bombo	
			Bombo					Bombo		

Proposta 2

Oboè												
Trompeta												
Plats												
Bombo												
Corda (pizzicato)												
Violí (melodia)												
Clarinet (melodia)												
Flauta travessera (melodia)												
Viola (melodia)												

25. Hochzeitsstück. Peça nupcial (Cicle: “La cançó del lament”) G. Mahler

19' 36" a 20' 50"	20' 50" a 21' 34"	21' 34" a 21' 45"	21' 45" a 21' 53"
Orquestra	Cor i orquestra	Cor i orquestra	Cor i orquestra
Caràcter “festiu”	Caràcter “passa alguna cosa”	Caràcter “sembla que tot es resol”	Conclusió
Vent, metall, timbales, plats i triangle	Veus humanes, timbales i plats	Veus humanes, vent, fusta i corda fregada	Vent, metall i triangle

Bibliografia i fonts consultades

[Fundación Mahler](http://mahlerfoundation.org) (mahlerfoundation.org)

[Gustav Mahler](http://enciclopedia.cat) | enciclopèdia.cat (enciclopedia.cat)

[Gustav Mahler](https://ca.wikipedia.org/wiki/Gustav_Mahler) - Viquipèdia, l'enciclopèdia lliure (wikipedia.org)

gustav-mahler.es (gustav-mahler.es)

[Mahler](#) – Historia de la sinfonia

[Gustav Mahler y Sigmund Freud: Relato de un encuentro singular](#) | Psyciencia

[Alma Mahler, mucho más que una musa](http://lavanguardia.com) (lavanguardia.com)

[Alma Mahler. Un carácter apasionado](#) - DoceNotas

[Alma Mahler: compositora, esposa y amante](#) | Vienayyo

[5 lieder d'Alma Mahler](https://ca.wikipedia.org/wiki/5_lieder_d'Alma_Mahler) - Viquipèdia, l'enciclopèdia lliure (wikipedia.org)

6. Fitxa artística

INTÈRPRETS:

Germán de la Riva, baríton i percussió

Nerea de Miguel, mezzosoprano, violoncel i percussió

Laia Pujolassos, violí i veu

Laura Díaz, oboè i veu

Ramon Figueras, trompeta i veu

Rafael Planelles, trompa, percussió i veu

Jeremy Friedman, percussió i veu

Pedro Pardo, piano, ukelele i veu

Joan Seguí, orgue (enregistrament)

ARRANJAMENTS I DIRECCIÓ MUSICAL:

Pedro Pardo

DIRECCIÓ ESCÈNICA I COREOGRÀFICA:

Francesc Abós

DOSSIER EDUCATIU:

Anna Faz